

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

37. заседание

Срѣда, 24 априль 1940 г.

(Открито въ 9 ч. 38 м.)

Председателствувалъ председателятъ Никола Логофетовъ. Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Георги Михайловъ.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

Съобщения:	Стр.	Стр.
Отпуски	929	Говорилъ: П. Дограмаджиевъ 949
Питане	929	Благодарности: 1) отъ председателя, отъ името на
По дневния редъ:		бюрото на Народното събрание, къмъ народ-
Бюджетопроекти за разходитѣ презъ 1940 бю-		нитѣ представители за положенитѣ грижи и
джетна година по Министерството на войната:		трудъ по приемане на всички закони, поставени
а) централно управление (Докладване и приемане)	929	на разглеждане отъ откриването на сесията до
Говорили: М. Йововъ	929	днесъ 952
К. Божиловъ	931	2) отъ министъръ-председателя къмъ народнитѣ
И. Русевъ	933	представители, отъ името на правителството, за
Н. Андреевъ	934	дейността, проявена при приемането на зако-
Д. Костовъ	934	нопроекти и частъ отъ бюджетитѣ на държа-
С. Яневъ	935	вата 952
б) Дирекция на въздухоплаването (Докладване и		Пожелания: 1) отъ председателя, отъ името на бю-
приемане)	942	рото на Народното събрание, къмъ народнитѣ
в) Морско-рѣчна отбрана (Докладване и приемане)	944	представители по случай Възкресение Христово 952
г) Главна дирекция на трудовата повинность (До-		2) отъ министъръ-председателя къмъ народнитѣ
кладване и приемане)	945	представители за приятно прекарване на празд-
Законопроектъ за учредяване дирекция за електри-		ниците 952
фикация на Северна България (Първо четене —		Дневенъ редъ за следващото заседание 952
разискване)	947	

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нуж-
ния брой народни представители. Отварямъ заседа-
нието.

(Отсъствуватъ следнитѣ народни представители: Бо-
рисъ Мончевъ, Георги Свиначевъ, Георги Чалбуковъ, д-ръ
Георги Рафаиловъ, Димитъръ Арнаудовъ, Димитъръ Са-
раджовъ, Дончо Узуновъ, Жико Струнджевъ, д-ръ Иванъ
Вазовъ, Кирилъ Минковъ, Никола Генковъ, Николай Сул-
тановъ, д-ръ Петъръ Шишковъ, Тотю Маровъ и Филипъ
Махмудиевъ)

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ народни предста-
вители:

- на г-нъ Борисъ Кисовъ — 3 дни;
- на г-нъ Георги Михайловъ — 3 дни;
- на г-нъ д-ръ Иванъ Вазовъ — 1 день;
- на г-нъ Иванъ Батембергски — 3 дни, и
- на г-нъ Марко Сакарски — 3 дни.

Постъпило е питане до г-на министъръ-председателя
и до г-на министра на външнитѣ работи и изповѣданията
отъ народнитѣ представители г-да Любенъ Дюгмеджиятъ,
Аврамъ Гачевъ, Коста Божиловъ, Атанасъ Къдревъ и Ди-
митъръ Захариевъ относно външното положение на стра-
ната. Ще се изпрати на съответнитѣ министри.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисиия по бюджетопроек-
титѣ за разходитѣ на Министерството на войната за
1940 бюджетна година.

Има думата народниятъ представител г-нъ Михаилъ
Йововъ.

Михаилъ Йововъ: (Отъ трибуната) Г-да народни пред-
ставители! Отъ станалитѣ вчера и завчера дебати въ
бюджетарната комисиия и отъ готовността ни да се от-
пустнатъ исканитѣ кредити, пролича ясно онова едино-
мислие, онова единодушие, което съществува у всинца ни
по въпроса за народната отбрана. Това обстоятелство е

достатъчно, за да ни покаже, че бюджетопроектътъ на
Министерството на войната е почти защитенъ. И по всичко
изглежда, че той ще бѣде приетъ по начинъ, по какъвто
е приеманъ и досега. Ако при все това азъ вземамъ ду-
мата, то моята целъ е да подчертая, макаръ и накратко,
че съ така приетия бюджетъ отъ бюджетарната комисиия
и съ отпущнатитѣ въ него сръдства българската войска
има възможность да удължи, и то твърде полезно и це-
лесъобразно, крачката, която тя е наченала отъ нѣколко
години назаемъ по пътя на своята подготовка, по пътя на
своето съвършенство, и че тя, поради тия сръдства, утре
ще бѣде много по-подготвена, отколкото вчера, за своята
роля. Именно сега българската войска трѣбва да повѣрва
въ своята бързо нарастваща мощъ, а българскиятъ на-
родъ трѣбва да заживѣе съ надеждата за своя сигуренъ
утрешенъ день.

Г-да народни представители! Въ тия бурни и тревожни
времена азъ мисля, че да се вдѣхва отвреме-навреме отъ
тази трибуна една обоснована и доказана надежда и
вѣра въ сигурния утрешенъ день на България, е не само
належаща нужда, но е и повелителенъ дългъ на всинца
къмъ нашия народъ, който обща безгранично своята
армия, който е готовъ да даде всичко за нея и който
утре, когато стане нужда, ще се нареди въ нея съ чили-
ченитѣ си гърди и ще противопостави крилатия си духъ
срещу всѣки, който би се опиталъ да прескочи роднитѣ
границы и да нагази въ родната земя. Този народъ заслу-
жава отвреме-навреме да му се говори това. А особено
днесъ трѣбва да му се каже, че подъ сѣнката на здраво
изкования вече щитъ на българската войска е изградено
неговото спокойствие и неговата сигурность. (Ръкоплъ-
скания)

Г-да народни представители! Известно е, че преценката
на една мирновременна войска се прави зърху четири

главни фактора, а именно: върху нейната численост и организация, върху нейното въоръжение и снабдяване, върху нейния дух и върху изкуството на нейното командване. Колкото тия фактори са по-съвършени, толкова и мирновременната войска е по-съвършена.

Наистина, по-голямата численост в хора и въоръжение на една мирновременна войска ѝ дава възможност да погълне по-бързо и повече от цялокупния въоръжен народ. Ако и нейната организация е добре обмислена, то ясно е, че при подобна войска в мирно време мобилизацията ще стане много по-лесно и много по-бърже, а в военно време нейното използване ще стане по-изкусно и по-целесъобразно.

По-доброто и по-многобройното въоръжение създава в мирно време възможности за по-добро и по-модерно обучение на войската, а в военно време — за спешяване кръвта на живата сила и за преместването ѝ, при нужда, от едно място на друго, условия, които са много необходими за една малка войска, на която кръвта е скъпа, каквато е българската войска, която има за задача да брани дълги граници.

По-пълното снабдяване на една войска е необходимо, защото то прави последната преди всичко доволна от своята служба, което пък е предпоставката за готовността ѝ да изпълни своя дълг и да прояви по-широко своите възможности. Ако подобна войска бъде възпламенена от един святъл идеал и ако тя бъде опрѣна на славни минали традиции, тя е и става непобедима. Ние имаме предъ очи примѣра на малката финландска войска, която ни показва на какво е способна една малка войска, която е готова да мре. Но ние имаме и примѣра, презъ нѣма на историята, и на нашата войска.

Най-после, изкусното командване, г-да народни представители, на мирновременна войска дава възможност на това командване да подготви войската в техническо, в психологическо, в специално и в тактическо отношение, а в военно време да създаде условия за изкусно и целесъобразно използване на тази войска, да ѝ създаде условия да побеждава.

Г-да народни представители! Ако презъ призмата на този критерий погледнемъ на родната войска и на условията, въ които я поставя тазгодишният бюджет, на условията, въ които я поставят по-големите пера на този бюджет — на дребните пера азъ нѣма да се спирамъ — ние ще видимъ следното. Първо, бюджетопроектътъ на Министерството на войната е намаленъ съ 188 милиона лева — азъ говоря кръгли цифри — по отношение на 1929 г., но е увеличенъ съ около 439 милиона лева по отношение на 1938 г., когато е направенъ значителенъ скокъ въ увеличението на бюджета. Второ, бюджетопроектътъ на въздушните сили е увеличенъ съ 85 милиона лева по отношение на 1939 г. и съ 210 милиона лева по отношение на 1938 г. Трето, бюджетопроектътъ на морско-рѣчната отбрана е увеличенъ съ около 2 милиона лева по отношение на 1939 г. и съ около 3 милиона лева по отношение на 1938 г. Четвърто, бюджетопроектътъ на трудовите войски е увеличенъ съ около 1 и половина милиона лева по отношение на 1939 г. и съ 500.000 л. по отношение на 1938 г. Това показва, че съществениятъ нужди на българската войска и тази година ще бъдатъ достатъчно задоволени, но малко по-скромно по отношение на миналата година, съ бюджета на Военното министерство. И пето, че въобще българската войска съ този бюджетопроектъ се прави по-мощна, увеличава се нейната маневреност, както и нейното упорство, което личи отъ оная голяма цифра, която се отдѣля за въестественитъ и други разходи.

Особени грижи са отдѣлени за въздушните сили и за подготовката на въздушната отбрана, което показва, че се усиляватъ и съ това срѣдство маневрената способност на нашата войска и способността ѝ да се ориентира при евентуална нужда, а така също и да се брани противъ въздушните сили на евентуалните противници. Това обстоятелство, г-да народни представители, при нашата действителност, за нашата малка страна е отъ огромно значение. Въздушните сили иматъ огромно значение въобще за нашата народна отбрана.

Обърнато е и достатъчно внимание на морските сили, за да се отбранява и морскиятъ брѣгъ, евентуално. Тази отбрана би могла да играе значителна роля при общата отбрана на родината.

Всичките тия материални грижи косвено ще създадатъ задоволство въ българската войска и ще засилватъ нейните възможности, което ще създаде увѣреностъ въ нейните сили и довѣрие къмъ командването, два фактора, отъ които израства силниятъ духъ и здравата, желѣзната

дисциплина, която ние имаме радостта да наблюдаваме на нашия граниченъ фронтъ, всрѣдъ нашитъ войски, намиращи се тамъ.

Смѣтитъ тия грижи, които създаватъ условия на командния съставъ за сигурна работа, за съвършенство негово и на войската, създаватъ и предпоставката за изкусното командване.

Командниятъ съставъ, г-да народни представители, който на 19 май бѣше измаменъ отъ една шепа 45 души карниери, които използваха неговото благородство и неговата довѣрчивост, този команденъ съставъ, съставъ една значително дълга, ала кавалерска борба срещу остатъците на конспирацията, днесъ стои здраво, бодро и булно на своя постъ, като истински водачъ на българския народъ. (Ржкоплѣскания)

Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се засилватъ малко повече щастливо съществуващите връзки между този съставъ и запасното войнство, което все още е източникъ на духъ, на преданостъ и на смѣлостъ, които ще бъдатъ полезни на началническия съставъ, когато бъде повиканъ да ръководи цялокупния въоръженъ български народъ.

Тази кратка преценка на същественитъ войскови фактори, характеризиращи нашата войска, ни дава основание, г-да народни представители, да заключимъ: първо, че българската войска съ отпуснатитъ срѣдства по бюджета ще направи значителна крачка по пътя на своето съвършенство и главно ще засили своята отбранителна и осведомителна способностъ; второ, че това се прави съ сравнително скромни срѣдства, защото се е съзнало, че трѣбва да се отдѣлятъ срѣдства и за другитъ отрасли на държавния животъ, които косвено също така засилватъ народната отбрана.

Г-да народни представители! Отъ 7-8 месеца кошмарътъ на единъ страшенъ конфликтъ витае надъ главитъ на излашеното и измѣнено човѣчество. Този конфликтъ не е сегашенъ. Той е отдавнашенъ. Азъ нѣма да се спирамъ на причинитъ му. Тѣ са жизнени и за едната, и за другата страна, и затова именно не трѣбва да си правимъ илюзия, че този конфликтъ ще бѣде малко продължителенъ. Не. Той ще бѣде, по мое скръпно разбиране, доста продължителенъ и страшно безпоашенъ. На възникъ на победата и на поражението ще се сложатъ всичките народни усилия. Може би толкозъ силно да се натоварятъ тия везни, че ще се счупятъ, и тогава човѣчеството ще изгуби може би истинския критерий на реалността и ще дойде до единъ нечуванъ икономически крахъ. Тая борба не е само военна, тя е и политическа, и социална. Борятъ се старото и новото, борятъ се две идеологии. И ако благоразумието не наддѣлѣе, азъ мисля, че ще ни станатъ страшни опустошения на човѣшката култура не само въ териториитъ на воюващите, но и въ териториитъ на невоюващите страни.

Тази е нерадостната картина, която създава, по моето разбиране, г-да народни представители, едно небивало положение. Цѣлитъ свѣтъ е въ неизвестностъ за утрешния денъ, който е колкото несигуренъ, толкова и тревоженъ.

При така обрисуваната обстановка, каква може да бѣде нашата военнополитическа задача и дали тази задача е по силитъ на нашата войска?

Споредъ моето скромно мнение, нашата военнополитическа задача при тази обстановка не може да бѣде друга, освенъ да се запазятъ на всѣка цена сега нашитъ граници, въ които да се радваме на нашата сегашна свобода и на нашата независимостъ, да живѣемъ при сегашното си държавно устройство и да имаме свободата да защитаваме нашитъ национални аспирации. Тая задача е единствено логична и жизнена въ днешния моментъ. За достижение на тая единствена и жизнена задача има само единъ начинъ на действие, а той е миръ и неутралитетъ, които тъй тържествено се декларираха отъ най-високото мѣсто на държавата, които са и отговарятъ на желанията на народа и на голѣмитъ интереси на държавата.

Че отговарятъ на желанията на народа доказателството е, че ние се намираме тукъ въ такова грамадно болшинство. Доказателството, че отговарятъ на интереситъ на държавата е ясно и никой нѣма да го откаже. Г-да народни представители! Заздравяването на стопанското положение, заздравяването на финанситъ на страната, прокарването на това ново, на което ние служимъ и ще служимъ, подобрението на икономическитъ условия не може да стане при зловещото дрънкане на орѣжията. То може да стане само при спокойнитъ условия на единъ миръ и неутралитетъ. (Ржкоплѣскания) Да, мирътъ и неутралитетътъ е най-логичниятъ начинъ за постижението на на-

шата поставена военнополитическа задача. Всеки другъ начинъ е фаталенъ за България.

Поддържането на подобенъ български миръ и неутралитетъ не може, обаче, да се осъществи съ скръстени ръце. Той не може да се осъществи и чрезъ очакване милостъ отъ когото да бжде. Това не е въ нашия темпераментъ и въ нашия характеръ. Ние не забравяме и не можемъ да забравимъ въобще старата, античната максима: искашъ ли миръ, готви се за война. И затова сме дълбоко убедени, че тия дълбоко желани отъ насъ миръ и неутралитетъ може да се осъществятъ само при една здрава и стройна армия. Нашата войска, както видѣхте, е достатъчно засилена, достатъчно модерно въоръжена и снабдена съ нужното за животъ и за борба, способна за маневриране, добре командувана и снабдена съ всичко, което е нужно, за да бжде тя съ високъ духъ и здрава дисциплина. Нашата войска, поради всичко това, ще изпълни достойно своята военнополитическа задача, която ѝ поставя днешното международно политическо и военно положение. И най-малкото — тя нѣма да позволи никому да прескочи роднитѣ граници или да нагази въ нашата земя. (Бурни ржкоплѣскания)

Г-да народни представители! За успѣшното изпълнение на тази задача не бива да скриваме, трѣбва да признаемъ открито, че сѣ нужни и още нѣкои условия. Нужни сѣ единение, единомислие на цѣлокупния български народъ по поставената военнополитическа задача, по начинитѣ за нейното достигане и въобще по голѣмитѣ държавни въпроси. Ние всички знаемъ, че това единение, това единомислие сѣществувва въ преобладаващата частъ на българския народъ. Ако при все това азъ пакъ го спомнямъ тукъ, то е за да подчертая нуждата да продължи да се поддържа то отъ всинца ни, и отъ изпълнителна, и отъ законодателна властъ, съ всички срдѣства и чрезъ една вѣра въ българския народъ за безгранични грижи къмъ уреждането на неговия стопански животъ и къмъ законното и справедливо разпредѣление на богатата въ страната.

Нужно е освенъ това приятелството на нашитѣ съседи и особено на нашата западна съседка. Нужно ни е приятелството и на воюващитѣ страни, на които не трѣбва да даваме никакъвъ поводъ да мислятъ, че имаме предпочитане къмъ тази или онази страна. Най-после, нужно е приятелството и на неутралнитѣ и заявяването фактически, че ние стоимъ твърдо на позициитѣ на неутралнитѣ.

Азъ не предполагамъ, г-да народни представители, а съмъ убеденъ, че правителството е взело всички мѣрки, за да задоволи всички нужди, и особено че то е взело мѣрки, штоо нуждитѣ да се задоволятъ отъ едно мѣсто, което ще гарантира по-голѣмата експедитивностъ и целесобразностъ на самитѣ мѣрки.

И така, г-да народни представители, отъ гледище на бюджета, въ свръзка съ миналитѣ бюджети и главно отъ гледище на срдѣствата, които се опредѣлятъ въ него, ние можемъ съ пълно основание да заключимъ, че българската войска е направила една решителна и полезна крачка напредъ по пътя на своята подготовка, което ще ѝ даде възможностъ да се справи още по-сигурно, отколкото вчера, съ трудната военнополитическа задача, която ѝ поставя днешното международно политическо и военно положение. Тази констатация трѣбва да ни радва, тя трѣбва да ни вдѣхва вѣра. Съ тази именно вѣра, отъ името на парламентарната комисия по Министерството на войната и, ако вие, г-да народни представители, ми позволите, и отъ ваше име, азъ изпращамъ изрѣка на най-горещи и сърдечни чувства на признателностъ и благодарностъ къмъ родната войска въ казармата и на границата, съ пожелание, штоо тя да следва, както досега, пътя на славнитѣ традиции на миналото (Ржкоплѣскания) и да служи само чрезъ своя Царь самоотвержено и предано на своя народъ и на България. (Бурни ржкоплѣскания)

Гаврилъ Гроздановъ: Да се гласува!

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Петко Стайновъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Коста Божиловъ.

Моля г-да ораторитѣ да държатъ смѣтка за времето, опредѣлено въ правилника.

Коста Божиловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ трѣбва да заявя още въ началото на моето изложение, че нѣма да се обявя противъ представения бюджетопроектъ на Министерството на войната. Не съмъ противъ този бюджетопроектъ, защото съ него се отпускатъ срдѣства за живота и бойната подготовка на действащитѣ кадри и войски, сухоземни, въздушни, трюдови и пр., и защото съ него се отпускатъ срдѣства, които сѣ нужни за снабдяването, въоръжаването и организирането на народа-войска; защото, съ една дума, съ него се даватъ срдѣствата, необходими за подготовка и организиране на народната отбрана и за водене на боя въ защита на свободата на народа, цѣлостта и независимостта на държавата. А предъ олтара на свободата и независимостта, г-да, никога жертва не е голѣма. Гдето се лѣе въ изобилие кръвъ и падатъ безброй хора, жертвитѣ въ пари не сѣ нищо.

Г-да народни представители! Макарь изваденъ твърде рано изъ редовитѣ на родната войска и отъ срдѣтата на българското офицерство, защото и азъ попаднахъ въ една отъ многобройнитѣ офицерски редици, които бѣха покосени отъ жестокитѣ наредби на насилническия Ньойски договоръ, азъ познавамъ трудния животъ и неотложнитѣ нужди на нашата войска.

Мене ми сѣ добре познати сѣщо така, както голѣмата преданостъ на българския офицеръ къмъ тежката му служба, така и съзнанието му за неговата историческа отговорностъ за запазване свободата и независимостта на народа и на държавата.

И особено въ дни на върховно историческо изпитание, каквото преживяваме сега, когато всеки пропуснатъ денъ и всеки часъ на невнимание може да бжде фаталенъ за народъ и родина, азъ зная, че войската има нужда отъ много и много срдѣства. Затова азъ заявявамъ: не съмъ и не ще бжда противъ бюджета.

Но, г-да народни представители, добре е да се възприеме сегашната практика да се изказва Народното събрание по бюджета на Министерството на войната. Азъ съмъ решително противъ практиката да се гласува бюджетопроектитѣ на Министерството на войната съ аккламации, безъ разисквания. Не бива да се оставя въ съзнанието на народа впечатлението, че въ бюджета на войската погледътъ на Парламента е забраненъ, че и Народното събрание не знае какво съдържа той, штоо не е разискванъ. Вѣрвамъ, че мнозина ще се съгласятъ, вѣрвамъ сѣщо така, че пръвъ г-нъ министрътъ на войната ще се съгласи, че най-добриятъ ни приятелъ не винаги е този, който при всички случаи вика „Ура!“, че критика не значи нито злепоставяне, нито отричане на разглежданата дейностъ, на обсъжданитѣ мѣроприятия. Напротивъ, г-да, приемането на бюджета отъ Народното събрание, следъ надлежнитѣ разисквания, ще помогне за по-лесното му възприемане отъ всички и за по-лекоото понасяне отъ народа на тежеститѣ, които се налагатъ съ този бюджетъ. Приемането безъ разисквания ще остави широко мѣсто за съмнение, за зловредни шутки и за многоустата клюка.

Г-да народни представители! Нима нѣма какво да се каже въ връзка съ приемането на този бюджетъ, който все пакъ е изготвенъ отъ хора, погрѣшници като всички хора, и който поглѣща повече отъ 40% отъ всичкитѣ приходи на държавния бюджетъ? Нима е излишно да се припомнимъ на г-на министра на войната да бжде винаги остро вниманието му и непрестанно да бди при упражняването на бюджета? Защото милиарди отъ него отиватъ за разни доставки, при които изкушенията сѣ много, при които сѣ голѣми възможноститѣ за подмамвания и претѣпления.

Г-да народни представители! Тукъ му е мѣстото да изпъзнамъ нашия дългъ: да изразимъ настоятелното желание, волята и вѣрата на народа въ това, никога вече българската държава да не става оръдие на политическитѣ, котерийнитѣ и въ нѣкои случаи на користнитѣ борби на нѣкои партии, групи или отдѣлни авантюристи; да изразимъ сѣщо така волята и вѣрата на народа да се ликвидира — ако това още не е станало — часъ по-скоро и безъ никакъвъ остатъкъ съ всички разномислия, спорове и борби въ срдѣтата на офицерството, всрѣдъ което да се утвърди пълно единомислие и единомислие, тъй необходими въ днешнитѣ тревожни и преситени съ неизвестности времена.

Не е ли сѣщо така нашъ върховенъ дългъ да напомнимъ на г-на министра на войната и чрезъ него на всички хора, отговорни за организирането на народната отбрана и евентуално за воденето на боя за тая отбрана, че дори

да се изчерпят до дъно материалните възможности на народа за нуждите и целите на войската, това нѣма да бѣде сигурна гаранция за успѣха въ борбата; че трѣбва да се създаде и да е налице и другият решителен факторъ за победата: духътъ на войската и на цѣлокупния народъ. Не е ли крайно време да напомнимъ по тоя поводъ на правителството, че то не е направило нищо съществено, което да е въ състояние да създаде и да издигне на нуждната висота борческия духъ на народа, да му внуши вѣра въ победата, да сплоти редоветъ му и да утвърди дисциплината въ съзнанието, въ чувствата и въ мисълта му?

Г-да народни представители! Вие можете да цените отъ ваше гледище, както желаете и както можете, дейността на досегашните правителства и на сегашното такова, но азъ, съ всичкото съзнание за стговорността и за дълга, които имамъ като народенъ представителъ, като гражданинъ на страната, синъ на народа и като офицеръ отъ българската войска, твърдя, че политиката на тѣзи правителства и тѣхните отношения къмъ народа сѣ били до голѣма степенъ не отъ естество да създадатъ духъ и дисциплина, а сѣ били въ състояние да смутятъ духа и дисциплината въ народа.

Класически примѣръ на правителственъ актъ съ такива пораженски отражения върху духа и съзнанието на народа бѣ изборната акция. Недопускането да се кандидатира въ най-добритѣ, най-популярнитѣ и най-обичанитѣ отъ мѣстното население лица, поголовното интерниране на всички кандидати, неприобщени къмъ политиката на правителството,...

Дочо Христовъ: Това не е по бюджета. Сега не му е мѣстото да се говори това.

Коста Божиловъ:... непозволяването на никакви агитации на такива кандидати въ селата и пр. (Възражения)

Обаждатъ се: Да говори по бюджета!

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Говорете по бюджета!

Дочо Христовъ: Не е сега времето да се приказва това.

Коста Божиловъ: Ще защита по-добре отъ Васъ нуждата отъ тоя бюджетъ.

Председател Никола Логофетовъ: Отлично почнахте и можехте да получите рѣкопльсканията на цѣлата Камара, ако бѣхте така свършили.

Коста Божиловъ: Пакъ така ще свърши, както съмъ почналъ, но азъ не искамъ да не отбележа ония нѣща, ония факти и действия, които сѣ отъ естество да смутятъ духа на народа, защото целта на всички ни е да създадемъ условия за изграждане на тоя духъ, за създаване сѣпление у народа, за издигане съзнанието му, за създаване дисциплина въ мисълта му.

Дочо Христовъ: Не е сега време за това.

Коста Божиловъ: Азъ сега говоря на правителството.

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Моля, г-да, не прекъсвайте!

Дочо Христовъ: Самъ казвате, че войската не трѣбва да се мѣси въ политическия животъ на страната, а Вие я намѣсвате.

Председател Никола Логофетовъ: Г-нѣ Божиловъ! Прескочете тия работи.

Ангелъ Сивинювъ: Запазете това да го кажете по другъ бюджетъ, когато ще се разглежда вътрешната политика.

Дочо Христовъ: Защо мѣсите въ изборитѣ войската?

Председател Никола Логофетовъ: Г-нѣ Божиловъ! Кажете по бюджета нѣщо.

Коста Божиловъ: Г-да! Има редица действия, които трѣбва да бждатъ обсъдени отъ насъ. Ако ви шокира това, че се говори въ връзка съ военния бюджетъ, ако смѣтате, че това, което е дългъ да го кажемъ, ще има отрицателно отражение, съ което азъ не съмъ съгласенъ,

нѣма да говоря. Напротивъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се каже онова, което е имало въ живота отрицателно отражение, за да не се повтаря. Има редица действия, които наблюдаваме всѣки денъ и които сме длъжни и тукъ, и навсѣкѣ да изтъкваме, за да може тъкмо тия именни действия да ги нѣма, да изчезнатъ, за да се постигне тая целъ, която си поставяме всички.

Загуй азъ казвамъ: съ този редъ действия, които вие не ми позволявате да изброя сега, но които вие познавате много добре, не се създаватъ най-благоприятната обстановка и най-хубавитѣ условия за издигането на духа и дисциплината на народа на нуждната висота.

Г-да народни представители! Съ огледъ на цѣлата международна и вътрешна обстановка, върховна повеля на момента е: промѣна въ отношението на властта къмъ народа, къмъ неговитѣ нужди, интереси, права и свободи; пълно възстановяване на осретенитѣ отъ конституцията права и свободи, за да може народътъ, обсъждайки положението си, да вижда прѣко прелъ себе си сполучитѣ и да се бори съ тѣхъ. Повече вѣра въ младостта на народа трѣбва да имаме и повече упование въ неговитѣ сили, защото свободниятъ човѣкъ знае по-смѣло да се бие и съ доблестъ да мре за свободитѣ и правата си.

Не бива, г-да народни представители, да се прилива вниманието на народа съ оптимистични и успокителни изявления, като последнитѣ такива на г-нѣ министъръ-председателя, а трѣбва да се бие тревога прелъ народа...

Дочо Христовъ: Прескачайте тия работи и говорете по бюджета на Министерството на войната!

Коста Божиловъ: Това е тъкмо по бюджета.

Председател Никола Логофетовъ: Не е мѣсто сега да говорите тия работи. Това е по политиката на правителството.

Коста Божиловъ: Не е по политиката на правителството, а е въ връзка съ бюджетопроекта на Министерството на войната.

Г-да народни представители! Въ връзка съ бюджетопроекта на Министерството на войната, ако не посочимъ нѣщата, които прѣчатъ да се създаде онова, което е нужно, дисциплината, духа и вниманието на народа, какъ мислите, че може да се постигне успѣхъ? Тъкмо сега е мѣстото да се говори по този въпросъ.

Дочо Христовъ: Кажете го по бюджета на друго министерство!

Коста Божиловъ: Г-да! Трѣбва да се бие тревога прелъ народа за грозящата ни опасностъ отъ насилие надъ неутралитета ни и отъ покушение надъ цѣлостта и независимостта на държавата, да се покаже ясно на народа каква е тая опасностъ и откъде иде тя. Нека той знае какво го заплашва, защо ще се бие утре и защо ще мре, нека да опознае своитѣ приятели и врагове. (Възражения)

Г-да народни представители! Жестокитѣ факти на изумително бързото изчезване на цѣли държави е тревоженъ сигналъ за малкитѣ народи и особено за насъ, обиколени съ враждебни или недовѣрчиво настроени съседи. Тая страшна действителностъ чертае повелително на правителството курса на политиката му. Противъ грозящата ни опасностъ и за осигуряване неутралитета и независимостта ни, частъ по-скоро то трѣбва да потърси опора въ други неутрални и миролюбиви страни, безъ никакви териториални и други смѣтки съ насъ...

Обаждатъ се: Казвай, казвай!

Коста Божиловъ:... и на първо мѣсто, г-да народни представители, да намѣри подкрепа въ нашия могъщъ съседъ Съветския съюзъ, който тоже е неутраленъ, миролюбивъ и безъ никакви претенции къмъ насъ.

Нѣкой народенъ представителъ: Ха така, кажи си го!

Председател Никола Логофетовъ: Г-да! Недейте прекъсва, за да свърши ораторътъ по-скоро!

Коста Божиловъ: Свършвамъ. — Само едно правителство съ такъвъ курсъ, г-да, може да бѣде абсолютна гаранция, че нѣма да станатъ никакви изненади, че цѣлокупниятъ народъ ще стои задъ него съ будно внимание, съ готовностъ да се жертвува. Но ако е въпросъ за гласуването на единъ бюджетъ при този правителственъ курсъ, който сега се следва, азъ бихъ си помислилъ дали да гласувамъ този бюджетъ.

Обаждаат се: Ей-й-й!

Коста Божилов: Но, г-да народни представители, понеже се касае да се дадат срѣдства за организирането на нашата отбрана, на нашата защита, понеже се касае да се осигури нормалниот живот на войската, нормалното снабдяване на войската, възпитанието и обучението на нашата войска, въоръжението на цѣлия народ — да бѣде готов кога потребва, да знае, че е въоръжен, че е снабден, и кога отива да се бие, да защитава родината, да защитава границите, свободата и независимостта, да е сигурен, че има срѣдства, че нѣма да изпадне въ страшни положения, за каквито сме слушали много пѣти през миналата война — азъ заяввамъ, че съмъ съгласенъ да се дадат на войската срѣдства толкова, колкото сѣ нужни. Азъ заяввамъ, че не съмъ противъ бюджетопроекта на Министерството на войната. (Ржкоплѣскания). Заяввамъ, че не съмъ противъ този бюджетъ, защото съ него се даватъ всички възможности, каквито можемъ да дадемъ, за осигуряването на нашата свобода и нашата независимост. (Ржкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниот представител г-нъ Иванъ Русевъ.

Иванъ Русевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Имахъ много добрия случай да бѣда миналия денъ въ бюджетарната комисија и да изслушамъ изложението, което направи г-нъ военниот министеръ върху работите, които ставатъ въ армията, върху нейната подготовка.

Отъ изложението, което имавъ голѣмата радостъ да чуя, излѣзохъ обладаанъ съ чувство на голѣма радостъ, че въ армията кипи работа, че въ армията се развива всичко, що е нужно въ всички области на нейната подготовка; че се работи върху нейния умственъ уровень; че се работи върху моралната ѝ сила; че се работи върху командния ѝ съставъ; че се работи за материалната подготовка на армията. И заради това съ радостъ ще гласувамъ бюджета, защото срѣдствата, които дава бедната българска държава, стигатъ по своето назначение — да се подготви войската да изпълни своя дългъ, кога бѣде повикана да го изпълни. Ще гласуваме бюджета и съ едно съжаление, което, предполагамъ, е на всички народни представители, както и на правителството, включително на министра на финансите и на военния министеръ — че не е дадено повече, а не е дадено, защото не е могло да се даде. Но предполагамъ, че презъ време на упражнението на бюджета всички срѣдства, които могатъ да бѣдатъ спестени, ще бѣдатъ дадени за подготовка на войската. Времето, въ което живѣемъ, изисква това.

Действително, войската не създава материални цѣности, които могатъ да се опишатъ, които могатъ да се видятъ. Но ценностите, които тя създава, сѣ твърде много, твърде многобройни и твърде голѣми. Преди всичко, тя въ мирно време е една обширна школа за българския народъ. Младите хора, навършили 20 години, постѣпватъ въ редовете на войската, за да бѣдатъ подготвени като бойци, годни да нанасятъ победи. Въ войската се насажда голѣма редица отъ навики, които могатъ да се нарекатъ действително културни навики: чистота, редъ, точностъ, добросъвестностъ и преданостъ при извършване на дадена работа, спретнатостъ, взаимно уважение, взаимно доверие, честностъ, другарство, въ името на които често става и самопожертвуването; подчинение на законната властъ, което е една голѣма добродетелъ. Въ войската се калява тѣлото на младия български гражданинъ, който почва да вижда въ себе си сили, които по-рано не е подразиралъ. Войската създава силенъ духъ. Тя дава убеждението, че пѣтятъ къмъ успѣха, всѣкога е съпроводенъ съ трудъ. Тя калява волята да се преодоляватъ всички прѣчки по пътя на успѣха. Внушава се, че нѣма победа, къмъ която се отива безъ кръвъ. Пѣтятъ на победата всѣкога е бивалъ и ще бѣде облянъ съ изобилна кръвъ.

Владението на оружieto създава самоувереностъ. Въобще, съ възпитанието, което войската дава, подготвя победата по най-сериозенъ и по най-добъръ начинъ.

Българската войска, г-да народни представители, не знае друго, освенъ да побеждава. Въ своя краткъ животъ отъ освобождението досега, въ редицата войни, които България води, нашата войска само побеждава. Още въ 1885 г., още въ първите дни на своето съществуване, нашата войска, оставена безъ вѣщо командуване, оставена на силите на българските млади офицери, които още едва се формираха като такива, спечели победи. Тая малка война я посочвамъ, защото тя е, може би, първата причина за

оная самоувереностъ, за оная крила, съ които българският народъ полетѣ въ устрема си да върви напредъ. Въ тая война има драматични случаи, достойни да бѣдатъ изучавани отъ всѣки български гражданинъ. Следъ тая война българският народъ можеше да произнесе две думи съ голѣмо съдържание: „Азъ мога“. Азъ мога да живѣя като народъ, като държава всрѣдъ народите и държавите съ желанието за взаимно уважение. И действително, ако единъ човѣкъ или единъ народъ може оправдано да произнесе думите: „Азъ мога“, наистина той ще може. И българският народъ можа следъ това да заживѣе така, както трѣбва да живѣе единъ независимъ народъ, съ желанието да бѣде почитанъ и уважаванъ. (Ржкоплѣскания)

Войните 1912—1913 г. и 1915—1918 г. сѣ една дълга редица отъ победи. И нека не се смѣта, че ние сами се хвалимъ. Ще си позволя да ви съобща едно отъ най-вѣщите мнения, мнение на едно най-вѣщо лице, на единъ началникъ-щабъ на действаща армия из една велика воюваща сила, срещу която ние се бихме. Той лично предъ менъ по най-сериозенъ начинъ ми засвидетелствува оценката, която командуването на тая армия е усвоило за армията отъ нашия съюзъ. На първо мѣсто е поставена българската армия по отношение на нейното командуване и по отношение на нейната доблестъ, т. е. за нейната най-висока бойна способностъ. (Ржкоплѣскания) Е, г-да, нека тогава да си позволя да се обрна къмъ г-на военния министеръ: г-нъ генералъ, за издигане морала на нашата армия необходимо е да последваме примѣра на всички други страни, да се увѣковчатъ паметта и заслугите на она наши генерали, които учиха насъ, които създадоха българската армия, които нанесоха победи и спечелиха това голѣмо име на българската армия, а заедно съ него и на българската държава, предъ цѣлия свѣтъ. Азъ ще си позволя да помена нѣколко имена, които правятъ честъ намъ, но които биха правили честъ и на всички армии, имената на които, ако не бѣха у насъ, а бѣха на друго мѣсто, щѣха да бѣдатъ отдавна увѣковчени. Ние имаме единъ генералъ Тошевъ, победителъ въ Добруджа, единъ генералъ Киселовъ, победителъ при Тутраканъ, единъ генералъ Колевъ, най-бележитиятъ кавалерийски генералъ всрѣдъ всички воюващи страни (Ржкоплѣскания), единъ генералъ Фичевъ, създателъ на талантивия оперативенъ планъ, единъ генералъ Димитриевъ, победителъ при Бунар-Хисаръ и Люле-Бургасъ, единъ генералъ Бояджиевъ, който съ дивизията си проби вражеския фронтъ и съ единъ изкусенъ маневъръ накара дѣското най-силно вражеско крило да отстъпи и даде началото на нашия успѣхъ въ този генераленъ бой, единъ генералъ Тодоровъ, победителъ при Булаиръ и Калиманци, единъ генералъ Вазовъ и генералъ Кирковъ, победители единиятъ на източния секторъ, а другиятъ на южния секторъ при Одринъ — всички покойници. Нека помена и името на единъ отъ най-талантливите наши пълководци, който още е живъ, г-нъ генералъ Ивановъ (Ржкоплѣскания). Нека да ми прости почитаниятъ генералъ, че си позволявамъ да наруша неговата чрезвѣрна скромностъ, която огива дотамъ, че даже не го забелязваме при голѣмите наши бойни празници. Генералъ Ивановъ ни даде Одринъ. Победата при Одринъ е единъ отъ най-голѣмите образци на българския воененъ гений. Победата при Одринъ принадлежи нему и по организация, и по изпълнение. А неговото дѣло въ междусъюзническата война, ако и съпроводено съ отстъпление, съ трагедия, го туря на по-високо мѣсто, отколкото заслугата му при Одринъ.

Всички тия генерали, г-да, живѣха въ мизерия. Нѣкои не си дождаха и си отидоха така незабелязани за всички ни. Отъ тѣхните имена, отъ тѣхните дѣла, отъ тѣхните подвизи българската армия ще черпи поука, ще се издига, ще крене нейниятъ моралъ, ще черпи вѣра, че тя може да създава подвизи, може да създава победи.

И българската армия се готви да побеждава. Азъ бѣхъ твърде много щастливъ да чуя онова, което става въ българската армия, отъ така авторитетното изложение на г-на военния министеръ. Видѣхъ каква голѣма работа кипи тамъ въ войската, работа, която подразирахъ и която знаехъ може би откъслечно. Сега, следъ като чухъ авторитетното изложение на г-на военния министеръ, съмъ твърдо увѣренъ, че нашата армия, която винаги е побеждавала, и утре пакъ ще побеждава. (Ржкоплѣскания)

Българската армия е живѣла всѣкога, днесъ живѣе и увѣренъ съмъ, че ще продължава да живѣе, съ народните идеали и съ народните въжделения. Тя не се интересува отъ настроенията на една или друга политическа група. Тя не живѣе съ настроенията на една или друга политическа срѣда. Тя живѣе съ идеалите и въжделенията на народа. Тя не се интересува дали изборите сѣ били свободни или не сѣ били свободни. Тя не се интересува дали има цен-

тура или няма цензура, дали цензурата е слаба или силна. Съ тѣзи въпроси ще се справя свободният български гражданин, който не носи мундиръ. Нашата войска живѣе съ идеалитѣ и възжеланията на народа, но не съ преходящи настроения и опенки. Тя, обаче, може да се интересува и се интересува съ това, дали въ страната има срѣда, която по едно глупаво подражание, безъ да има свой просвѣтенъ умъ, иска да руши устоитѣ на страната. Да, отъ това българската армия може да се интересува и ще се интересува. Нашата войска има една задача — да се готви, както казахъ, за победи. Пазителка на своята клетва, обединена около своя Върховенъ вождь, Царя, тя трѣбва да се интересува само дали българската държава върви къмъ достигането на българскитѣ идеали. Когато нашата армия така се готви, тя действително ще бѣде надежденъ стражъ за независимостта и съществуването на страната, ще вдъхва на всички вѣра, че когато българскитѣ граждани бѣдатъ повикани да изпълнятъ своя дългъ подъ победнитѣ знамена на храбритѣ полкове, действително ще успѣе да осъществи идеалитѣ на нацията, и, дай Богъ, безъ страхъ, че отъново други хора ще съборятъ онова, което тя ще спечели.

Всички ще гласуваме бюджета за войската и ще го гласуваме, г-да изрѣдни представители, съ убеждението, че тѣзи срѣдства, които се даватъ, ще идатъ въ полза на армията.

Г-да народни представители! Ще си позволя да се обърна къмъ г-на министра на финанситѣ съ следния въпросъ: не бихте ли могли, г-не министри, да направите единъ жестъ и да се съгласите да се впише въ бюджета една сума отъ 3-4-5 милиона лева за създаването на единъ фондъ за възкозбъчаване доблестта и устрема на българския воинъ, не на незнайния воинъ, какъвто въ България нѣма, защото въ България има известенъ воинъ, а той е българскиятъ воинъ, и заедно съ това да се махне отъ площада на Александъръ Невски оня паметникъ на унижение и унижение, като му се намѣри мѣсто нѣкъде тамъ на гробищата или съсемъ се разруши.

Съ тѣзи пожелания азъ заявявамъ — и сиѣтамъ, че изразявамъ мнението на всички — че ще гласуваме бюджета на Военното министерство съ твърдата вѣра, че българската армия презъ 1940 г. ще увеличи още повече своята мощъ и своята сила. (Ржкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Найдень Андреевъ.

Найдень Андреевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Днесъ ще гласуваме бюджета на Министерството на войната. Войската, г-да, съществува отъко съвѣтъ съществува и тя ще бѣде докато свѣтъ съществува. Най-стариятъ институтъ въ свѣта, това е войската. Българската войска е по-стара отъ самата българска държава, защото бащата на българската държава, Аспарухъ, съ своето малко храбро воинство премина Дунава и образува българската държава. Войската е била презъ всички времена най-съвършената, най-хубавата организация, създадена отъ човѣка презъ всички времена, презъ всички вѣкове.

Българската войска, г-да народни представители, е била и ще бѣде огледало на българския народъ, защото тя въ своитѣ стройни и дисциплинирани редове е събрала най-достоиниятъ български синове, елита на българския народъ. Въ лицето на българската войска българскиятъ народъ ви-наги се е оглеждалъ. Той е виждалъ въ нея своитѣ достоинства, своитѣ заложби и своитѣ добродетели.

Родоначалникъ на войската на третото българско царство е нашето опълчение. Тамъ на върха Шилка, въ лицето на българския сплченецъ довчерашиятъ 500-годишенъ робъ съ изправена глава и гордо чело показва на цялия свѣтъ, че българскиятъ народъ не е умрѣлъ, че той е живъ и че заслужава да има свободенъ животъ подъ божие слънце.

Българскиятъ народъ обича своята войска. Той е билъ винаги готовъ и е готовъ и сега да служи подъ нейнитѣ знамена. Той знае, че ако не иска да служи, ако не иска да носи меча на българската войска, ще бѣде принуденъ да носи меча на своя победителъ като робъ.

Презъ време на войнитѣ за нашето народностно обединение българскиятъ народъ, въ мнозинството си отъ овчари, орачи и работници, въ кратко време се преобрази на въоръжена стихия, като ураганъ се понесе на югъ и още въ първитѣ минути се изпрѣчи предъ най-твърдитѣ вражи крепости и ги срина до основитѣ. Българската войска презъ време на войнитѣ извърши най-дългия победенъ маршъ, какъвто човѣчеството помни следъ марша, извършенъ отъ войницитѣ на Наполеона.

Г-да народни представители! Днесъ една частъ отъ Европа е въ война. Синоветѣ на най-културнитѣ нации сѣ въ окопитѣ. Българскиятъ народъ, който отъ освободението насамъ води четири войни за своето обединение, познава войната и сега желае да остане незасегнатъ отъ нейния пожаръ. Но, г-да народни представители, да останемъ неутрални докрай, това не зависи само отъ насъ. Ето защо, ако искаме въ днешнитѣ изключителни времена българскиятъ народъ да запази своята независимостъ и свобода, той трѣбва да се готви, защото народътъ, който се отказва да се бори, такъвъ народъ го очаква близка смъртъ.

Днесъ, когато на нашето внимание се представя да гласуваме бюджета на нашата малка, но доблестна и храбра войска, бюджетътъ, който предвижда всички онѣзи срѣдства, които сѣ необходими за материалното, вещественото снабдяване на нашата войска, бюджетътъ, който има за задача да подхрани борческия нестъкрусимъ духъ на българската войска, ние, които сме представители на българския народъ, ще го гласуваме, съ което ще докажемъ и подчертаемъ още единъ пътъ, че обичаме българската войска, защото тя е най-големата ни надежда въ днешнитѣ усилни времена, които преживява свѣтътъ, които преживява и българскиятъ народъ. Да живѣе българската войска! (Ржкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Дени Костовъ.

Дени Костовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! При дебатитѣ по бюджета на Министерството на войната азъ вземамъ думата само за 5 минути, безъ всѣ какви претенции на компетентенъ, защото възрастъта ми бѣ отредила да завърша своята воиннишка кариера като редникъ отъ българската армия въ 1918 г. И затова не мисля, че на мене се пада да се спра върху военния бюджетъ като техническо построение. Азъ се позовавамъ на даннитѣ, които г-нъ военниятъ министъръ даде въ бюджетарната комисиия и които ме успокояватъ като представител на народа и като гражданинъ на държавата. Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че тѣзи данни отговарятъ на действителното положение на родната войска и затова съ увѣреностъ, съ широко сърдце и съ пълно спокоиня съвѣстъ ще гласувамъ бюджета на Министерството на войната.

Но азъ мисля, че, редомъ съ техническия строежъ на бюджета на Министерството на войната, предъ насъ, и специално предъ нашитѣ войскови началници, се слага и единъ другъ елементъ, много същественъ и много важенъ — психологическиятъ елементъ. Той не може да бѣде отразенъ въ параграфитѣ на бюджета, той не може да бѣде отразенъ въ съответнитѣ графи, начертани отъ техницитѣ, но той трѣбва да бѣде проведенъ на дълбо. Думата е за моралното въоръжение на нацията, за подготовката на българския селяшки народъ, за създаването на готовностъ въ всички срѣди на народа ни да се бранятъ независимостта и сигурността на държавата.

Уважаеми г-да! Строежътъ на българската войска е вървѣлъ винаги подъ единъ особенъ ягълъ. Ние сме били винаги една атакуваща войска. Ние имаме национални идеали, които трѣбваше да реализираме и затова цѣли 40-50 години подготвявахме нашата войска да отива да освобождава поробенитѣ братя. При днешната конюнктура, на българската войска се слага по-друга задача, която измѣня психологическата база на организацията ѝ. Днесъ българската войска има преди всичко дефазивни, отбранителни задачи — да брани границитѣ на нашето отечество. А за една отбрана, която е нѣщо по-мъжично и по-тежко, психологическиятъ елементъ е много важенъ много същественъ. Той играе решителна роля. И затова азъ мисля, че трѣбва да се напомнятъ на г-на военния министъръ нѣкои и други нѣща, които сѣ много дребни, нагледъ, но които, споредъ мене, иматъ широко и важно отражение.

Г-да народни представители! Когато, азъ, обикновениятъ български гражданинъ, констатирамъ, че единъ отъ най-големитѣ водачи на българската войска, чието име е свързано съ величавата епопея на последната война, г-нъ генералъ Жековъ, главнокомандуващиятъ на българската армия отъ 1915 до 1918 г., живѣе въ нечувана мизерия — позволявамъ си тая нескромностъ и нетактичностъ да заявя това — азъ си мисля, че ние не правимъ достатъчно за нагърджение на народния духъ или же стигаме до положение, което е още по-тежко.

Азъ сиѣтамъ, г-да народни представители, че въ дълга на военния министъръ лежи и една друга задача: да се замисли за ония войскови началници съ престижъ и авторитетъ, които излизатъ изъ редовитѣ на редовната войска

и минават въ запасъ. Защото е страотно психологическо въздействие върху българския гражданинъ, върху армийния човѣкъ въ тая държава, да вижда единъ отъ най-добритѣ министри на войната, съ голѣмъ престижъ и авторитетъ, като генералъ Луковъ — позволявамъ си тая нетактичностъ, може би, да го назова — да бѣде днесъ представителъ и параванъ на една чужда търговска фирма — дружество „Петролъ“; или да вижда българскиятъ народъ, че единъ бившъ министъръ на просвѣтата и добъръ генералъ отъ българската войска, като генералъ Радевъ, е представителъ на нѣкаква-си тютюнева фирма Такворанъ; или да вижда войскови началници, които сж свързани името си съ войната и войнишката слава на войската, на мѣста, където тѣ не трѣбва да отиватъ — доставчици на Военното министерство или паравани на съмнителни търговски фирми. Ако на свещеника не е позволено да се занимава съ външни и странични нѣща, азъ мисля, че е редно и полезно Военното министерство да не допуска войсковитѣ началници, когато излизатъ изъ редоветѣ на редовната войска, да минаватъ къмъ занимания, които понижаватъ престижа на поста, който сж заемали, и на постоветѣ, които може би ще заематъ въ бѣдеще. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Азъ мисля, г-не министри на войната, че по тия дребни и малки въпросчета, които днесъ си позволявамъ да сложа, вие ще вземете мѣрки, за да се стигне до онова, което азъ най-много обичамъ да повтарямъ и което винаги съмъ наричалъ морално въоръжение на нацията. Нека да не си затваряме очитѣ и да не забравяме, че бойнитѣ срѣдства, че най-добритѣ военни снаряжения иматъ стойностъ нула, когато сж поставени въ оцетѣ на войскови части безъ духъ. Хилядитѣ аероплани на полската армия, нейнитѣ десетки хиляди бойни оръдия не оказаха никаква съпротива, защото духътъ на народа липсваше, отсъствуваше отъ фронта. И обратното: една нищожна и малка държавица като Финландия, съ 150-200 или 300 хиляди въоръжени хора по своитѣ граници устоя доста време срещу огромния и тежъкъ натискъ на една 200-милионна държава. Този психологически елементъ е по-сѣщественъ и по-важенъ въ момента и върху него азъ моля представителя на войската въ тая сграда да отдѣли повече внимание.

И още една последна бележка, съ която искамъ да завърша. Г-да народни представители! Нѣма защо да си затваряме очитѣ предъ фактитѣ и предъ близката действителностъ на недалечното минало. Нашата войска по върховетѣ на своето командване, за голѣмо съжаление, въ последнитѣ нѣколко години отбеляза нѣколко факти много тежки и много страшни. Ние стигнахме до положението следъ 19 май и около 19 май военни началници на българската войска да конспириратъ и да подронватъ Трона на българското отечество. Ние доживѣхме, висши военни да вършатъ клевтопрестѣпничество, което остана ненаказано и което въ никой случай не бива да се повтори или же да се допуснатъ условия за повторение. Войската е имала, има и ще има само единъ вождъ. Това е Върховниятъ водачъ на нацията, това е Царътъ на българитѣ, това е този, когото конституцията и всенародното чувство на преданостъ и любовъ сочатъ като водачъ на войската и като водачъ на народа. (Ржкоплѣскания) И азъ съмъ доволенъ отъ декларацията на г-на военния министъръ и отъ обясненията му въ бюджетарната комисия, че днесъ българското воинство — разбираме воинството по върховетѣ, защото въ събитията на 19 май войската въ низинитѣ, въ солдашкиитѣ редци остана вѣрна на своята клетва и на своя Върховенъ вождъ — се вдъхновява отъ високото чувство на любовъ и преданостъ къмъ Върховния вождъ на нацията, за да се развива дѣлото на войската въ миръ, спокойствие, дисциплина и за да бѣде българската войска готова да посрещне тежитѣ дни, които идватъ въпрѣки насъ и които ще дойдатъ въпрѣки насъ, защото събитията и животътъ не търсятъ и не очакватъ нашето съгласие.

Следъ тѣзи нѣколко малки и дребни бележки, които направихъ по бюджета на Министерството на войната, азъ заявявамъ: съ спокойна съвѣсть и съ пълно съзнание, че изпълнявамъ дълга си на представителъ на народа, ще гласувамъ бюджета на Министерството на войната. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои народни представители)

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата последенъ народниятъ представителъ г-нъ Сотиръ Яневъ.

Сотиръ Яневъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Бюджетътъ на Министерството на войната всѣкога е разглежданъ въ българския Парламентъ съ достатъчно внимание и сериозностъ. Г-да военнитѣ министри, които сж стояли на министерската маса, сж били винаги благодарни, когато въ връзка съ бюджета се е правила разумна

критика. Самиятъ Парламентъ е показвалъ винаги широко разбираме за нуждитѣ на войската и за нейната роля. И ако има нѣщо ново сега при разглеждане бюджета на Военното министерство, това ново азъ го виждамъ въ обстановката, въ която е поставенъ свѣтътъ и България, и въ специалнитѣ условия, при които е поставена българската държава, при които условия войската, нейната организация, отношението на народа къмъ нея и политиката, която се прави съ войската и чрезъ войската, намира по-особенъ интересъ въ нашата общественостъ и въ Парламента.

Г-да народни представители! Военниятъ бюджетъ бѣше достатъчно поясненъ въ бюджетарната комисия. Експозето, което направи г-нъ военниятъ министъръ, бѣше твърде интересно. То бѣше направено въ присѣдствіето не само на членоветѣ на бюджетарната комисия, но и на много народни представители, които проявиха интересъ къмъ организацията на българската войска и къмъ нейнитѣ разходи.

Обясненията на г-на министра, които ние чухме, данитѣ, които ни се дадоха, сж извънредно много утешителни. Тѣ създаватъ въ насъ едно чувство на сигурностъ, едно чувство на задоволство, защото това, което е направено презъ последнитѣ години, особено това, което се направи презъ последнитѣ две години, е несъмнено единъ голѣмъ прогресъ.

Българската войска е изживѣла въ последнитѣ години доста тежки дни, тежки условия, при които се е градило нейното дѣло. Трѣбва да се признае, че винаги е имало военни и политики които сж оценявали ролята на войската и нейното значение за държавната сигурностъ. Но трѣбва да се признае така сжщо, че въ течение на 15-20 години въ нашия обществень животъ, въ политическитѣ борби, които сж се развивали, войската не въ всички обществени срѣди е била на особена почитъ. Истината е, че въ нашия народъ, който тащи военнитѣ традиции, които се възбужда отъ военнитѣ подвизи, който живѣе съ споменитѣ отъ войнитѣ, има сжщевременно едно критическо чувство къмъ войната и къмъ войската, което трѣбва да бѣде обяснено. То се дължи до известна степенъ на общото разочарование, което свѣтътъ, включително и нашиятъ народъ, преживѣ отъ войната. Неуспѣхитѣ създадоха това разочарование въ нашата общественостъ. У насъ, въ низинитѣ на народа, по фланговитѣ винаги се намираха известни резерви къмъ ролята на войската, къмъ военната политика изобщо. Имаше единъ духъ на насифизъмъ, на миролюбие, живѣеха съ едно чувство, че война никога нѣма да има или скоро нѣма да има, че въпроситѣ, които насъ ни интересуватъ, ще бѣдатъ разрешени по миролюбивъ начинъ. И живѣйки въ тая атмосфера, въ последнитѣ години се чувствуваше едно отчуждение на народа отъ войската. Това отчуждение, както казахъ, както обяснихъ, не се дължеше на нѣкоя особена пропаганда; то се дължеше на една надежда, че войската, като срѣдство за национална политика, нѣма да бѣде употребена скоро и че въпроситѣ, които вълнуватъ нашия народъ, ще получатъ миролюбиво разрешение, така както се налѣваше цѣлиятъ свѣтъ.

Новото, което сега имаме, новото психологическо настрѣение, което се очертава, е едно разочарование отъ тѣзи надежди. Днесъ на нова смѣтка войната дава образъ и стилъ на времето, днесъ на нова смѣтка войната се явява като срѣдство за разрешаване на голѣмитѣ свѣтови въпроси и на въпроситѣ, които дълбятъ народитѣ и държавитѣ. И ние се намираме въ интересенъ психологически моментъ на едно пречупване, единъ моментъ, въ който се забелязва постепенно промѣняване отношението на народа, въ всичкитѣ му разклонения и въ всичкитѣ му политически идеологии, къмъ дѣлото на войската. Този моментъ е извънредно много интересенъ. Азъ говоря за отношението, което се очертава долу, едно отношение, което заслужава нашитѣ грижи, защото ние, които дебатираме военния бюджетъ въ Парламента, забелязваме, че всички народни представители, които се изредиха да говорятъ — и отъ опозицията, и такива, които сж били голѣми военначалници и редници, въобще отъ всички срѣди — сме почти обединени, имаме еднакво отношение, еднаква оценка за българската войска и за нейната роля. И ако азъ вземамъ думата по бюджета на Министерството на войната, за да кажа мнението си, то е именно, защото искамъ да обърна внимание на това, каква оценка ще се получи долу, какво впечатление ще се създаде тамъ отъ това, което тукъ се говори, отъ отношението, което Парламентътъ има къмъ българската войска. Мисля, че ние трѣбва да подпомогнемъ този процесъ на изясняване, на освобождаване отъ пасифистическиитѣ илюзии, въ които сме живѣли добросѣвѣстно, за да насочимъ нашия народъ къмъ единъ реализъмъ и да повдигнемъ интереса, вниманието и съчув-

ствието му към дѣлото на българската войска. Това го казвамъ, защото то се налага отъ интереситъ на българската държава. И въ това отношение дебатитъ ще бѣдатъ интересни. Когато народътъ долу чуе и разбере, че българскиятъ Парламентъ е единодушенъ въ отношението си къмъ войската, той ще бѣде убеденъ, че действително е настѣпилъ моментъ, въ който войската трѣбва да бѣде издигната въ съзнанието на цѣлия народъ, за да може върху нейната сила, върху нейната мощъ да се гради и държавната сигурностъ.

Г-да народни представители! Като казвамъ тая мисль, азъ искамъ да кажа две думи за това, което ние наблюдаваме, безъ да бѣдемъ компетентни и специалисти, въ войската. Азъ съмъ участвувалъ въ тая войска и имамъ известни наблюдения, които смѣтамъ, че е интересно да бѣдатъ съобщени. Азъ имамъ чувството, че българската войска презъ последнитъ години има едно много ценно качество и едно предимство предъ много други военни организации. Това е интелигентността на военния кадръ, една интелигентностъ, която е правила впечатление на всички, които смъ влизали въ контактъ съ организацията, съ човѣшкия материалъ на българската войска. Чужди военни аташета смъ се възхищавали отъ българския войникъ, отъ неговата схватливостъ, разбиране, ориентирание въ манипулацията съ техническитъ съоръжения, които му се повѣржаватъ. Ние имаме единъ интелигентенъ войникъ, ние имаме единъ войникъ, който бързо се ориентира въ службата и въ военната техника. Тая интелигентностъ на войника трѣбва да бѣде използвана за една по-голяма самоинициатива, защото при самоинициатива, която е особено ценна и особено важна презъ време на война, ние можемъ да разчитаме съ по-малкъ командущъ кадръ да проявимъ по-голяма боева сила.

Освенъ това, г-да народни представители, азъ мисля, че е особено важна за организацията на войската дисциплината. Нашата военна дисциплина, това го знаемъ отъ опитъ, е посрещана върху проучвания на психологията на българина. Тая психология обусловя организацията на войската. Нѣма никакво съмнение, че българинътъ, когато е войникъ, било въ казармата, било на бойното поле, има чувството за доброволно подчинение. Това чувство за съзнателно повинование трѣбва да бѣде възпитавано въ него, трѣбва да бѣде утвърдено, за да не прави впечатление дисциплината съ своята суровостъ, защото суровостта не отговаря на психиката на българския войникъ. Отношението, което офицерътъ има къмъ войника, е много важно и съществено за запазването на духа и бойнитъ качества на една войскава частъ. Тамъ, където дисциплината се е проявявала сурово, тамъ, където е имало педантично отношение къмъ войника, тамъ се е чувствувало разложение, чувствувало се е понижението на войничкия духъ, чувствувало се е въ края на краищата, разслабване на самата дисциплина. Желателно би било командуването да се съобрази съ порастналата интелигентностъ на българския войникъ, и дисциплината, която се провежда, да бѣде повече основана и укрепена върху съзнанието, върху убеждението, върху самоповиновението, отколкото върху сурови мѣрки, които винаги създаватъ реакция въ войничкитъ срѣди.

Внѣ отъ това, г-да народни представители, единъ голѣмъ въпросъ бѣше да обезпечимъ, да осигуримъ снабдяването на войската съ граждани, които психологически смъ подготвени за задачата на войската. Нѣма по-голямъ въпросъ за българския войникъ на фронта отъ неговото семейство, отъ това, което той остава въ село. Азъ съмъ извънредно много доволенъ, че въ нѣколкото законодателни мѣрки, които тукъ се взеха, грижата за войничкото семейство намѣри едно заслужено мѣсто. Защото войникътъ, внѣ отъ постоянната му тревога, внѣ отъ постояннитъ въпроси, съ които той живѣе на фронта, има единъ интименъ миръ — домътъ, семейството, жената, децата. И ако въ миналитъ войни нѣщо куцаше, то бѣше преди всичко неуредицата въ тила. Говорѣ се на тая тема, излишно е да отивамъ въ голѣми подробности. Азъ смѣтамъ, че тия законодателни мѣрки, които се вземаха чрезъ закона за гражданската мобилизация, чрезъ мѣрkitъ противъ спекулата, създаватъ чувство на облекчение у войника, който вижда, че има грижа за неговото семейство. Това е естествено допълнение къмъ всички ония мѣрки, които се отнасятъ прѣко до добрата организация на войската.

Ние имаме дълга да обърнемъ вниманието на нашия народъ, на цѣлата българска интелигенция, която се е отнасяла винаги отрицателно къмъ войната като факторъ въ международния животъ, че да имашъ здрава войска, да имашъ духъ въ войската, последната трѣбва да бѣде добре екипирана, добре подготвена и технически

въоръжена съ всичко, което е необходимо за изпълнението на нейната задача. А това нѣщо е свързано съ материални разходи. Критика може да бѣде правена за това, докѣде трѣбва да отидатъ тия разходи.

Г-да народни представители! Когато кажемъ „а“, трѣбва да кажемъ и „б“. Ако ли е вѣрно, че цѣлиятъ народъ има убеждение, че българската войска трѣбва да бѣде не само съ боеенъ духъ, но и снабдена съ всичко, което ѝ е необходимо, за да върши работа, ако стане нужда, ще трѣбва да се примиримъ и да създадемъ въ страната убеждение, че бюджетнитъ разходи, които се правятъ за войската, смъ една необходимостъ и че ние трѣбва да ги понесемъ въ името на по-големъ държавни интереси. Трѣбва да бѣде парираенъ всѣки опитъ да се демагогствува и да се търси какво е съотношението между разходите за войската и останалитъ разходи за държавата. Тая пропорция въ сегашнитъ времена е нарушена, понеже се касае до голѣми държавни интереси. Народътъ трѣбва да знае, ние трѣбва да му го съобщимъ, трѣбва да му разкажемъ, че тия разходи, които се правятъ сега за нуждитъ на войската, смъ абсолютно необходими, че чрезъ тия разходи ние ще напълнимъ раницитъ на българския войникъ, за да не става онова, което навремето ние чувахме да става по фронтотъ — войничкиятъ пѣха единъ рефренъ: „Праздна раница не пази граница“. Предварителната грижа да напълнимъ раницата, да приготвимъ всичко онова, което е необходимо, е актъ на предвидлива военна политика, която българскиятъ Парламентъ добре разбира, добре оцени и затова съ такова единодушие даде и ще даде материалнитъ жертви, чрезъ които да се постигне тази цель — добро екипиране на войската.

Последниятъ въпросъ, по който искамъ да кажа нѣколко думи, е следниятъ. Макаръ че ние даваме такива грамадни срѣдства за нуждитъ на войската, макаръ че ние се занимаваме много съ този голѣмъ въпросъ, снабдяването на войската, който действително ангажира и времето на Парламента, и обществения интересъ, нека да се знае, че войската, като единъ апаратъ на държавата, сама не прави политика. Никой нѣма право да смѣта, че когато българскиятъ Парламентъ гласува значителни кредити за Военното министерство и когато българскиятъ Парламентъ гласува закони, които иматъ отношение къмъ военнитъ задачи на държавата, че съ това ние правимъ нѣкаква особена военна политика, и да бѣде изтъкнато, че това е политика на дрънкане на сабли, на дрънкане на орѣжие. Ние трѣбва да отхвърлимъ този упрѣкъ и да подчертаемъ, че Военното министерство не прави политиката, а политиката ѝ прави отговорното правителство. Следователно, това, което ние правимъ тукъ, е вземане на редица превантивни мѣрки, за да посрещнемъ изненадитъ. Инициативата за политиката на държавата, за отношението къмъ събитията, за външната политика, си остава на правителството. Следователно, военнитъ разходи, военнитъ мѣрки, които вземаме съ редица законоположения, трѣбва да бѣдатъ смѣтани като подготовка, като организация на единъ важенъ секторъ отъ нашия държавенъ животъ, обаче отъ това никой нѣма право да изважда заключение, че българската държава, че българското правителство е трѣгнало по пътя на нѣкакви военни замисли и на нѣкакви военни авантюри. Подобно нѣщо нѣма. Ние сме ясни и категорични въ политиката на миръ, въ политиката на неутралитетъ и въ нашата готовностъ, при нужда и при предизвикателство, да запазимъ интереситъ на държавата даже съ цената на военни жертви. И въ това отношение Парламентътъ е единенъ, Парламентътъ е единодушенъ. Нашето единодушие трѣбва да бѣде проведено и долу, за да имаме абсолютно единодушие и у народа, и да знаемъ и приятели, и противници, че България е малка, но силна държава, съ достатъчно високо бойно качество, и че ако има нѣкоя държава на Балканския полуостровъ, която е решена да брани своята свобода и независимостъ, това е България. (Ръкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Разискванията по бюджета на Военното министерство приключиха. Ще пристѣпимъ къмъ приемането на бюджета параграфъ по параграфъ.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

Таско Стоилковъ: Г-не председателю! Азъ правя предложение да се гласува бюджетътъ съ акламация.

Председател Никола Логофетовъ: Моля г-нъ Стоилковъ да си оттегли това предложение. Ще минемъ бюджета набързо, за половинъ часъ, както си е по правилника, както си е редно. Акламациитъ ще ги направимъ накрая.

Димитъръ Пешевъ: И по конституцията е така.

Таско Стоилковъ: Азъ правя това предложение.

Председателъ Никола Логофетовъ: Моля Ви да си отгледите предложението. Нѣма да го гласувамъ.

Обаждаатъ се: Той го оттегля.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Министерство на войната.

Глава I.

Заплати, обезщетения, премии и др. лични възнаграждения.

§ 1. Заплата на служителитѣ по военното ведомство, съгласно обяснителната таблица — 497.130.000 л.“

Въ обяснителната таблица къмъ § 1 комисията направи следнитѣ поправки. На стр. 17, въ „10. Ветеринарно-ремонтна служба“, на втория редъ, месечната заплата едному, вмѣсто 5.680 да се чете 5.480.

На стр. 19 въ „в) Военно-инженерна фабрика“ чиновници, четвъртия редъ, годишната заплата едному, вмѣсто 34.180 да се чете 34.080.

На сѣщата страница въ „Военно-санитарни и ветеринарни учреждения“, третия редъ отдолу нагоре, годишната заплата едному, вмѣсто 26.180 да се чете 26.160.

На стр. 20, въ „в) 7 второстепенни военни болници“, 7 взводни командири, годишната заплата едному, вмѣсто 43.960 да се чете 43.920.

На стр. 24, въ „Артилерия“, пунктъ „чиновници“, третия редъ, втората графа, годишната заплата едному, вмѣсто 43.920 да се чете 39.120.

На стр. 25, въ „чиновници“, седмия редъ отъ началото, втората графа, годишната заплата едному, вмѣсто 34.040 да се чете 34.080.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 1 — заплати на служителитѣ по военното ведомство, заедно съ обяснителната таблица и съ прочетенитѣ поправки въ нея, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 2. Премии, обезщетение и възнаграждение на находящитѣ се на служба офицери, подофицери и войници и на уволненитѣ такива презъ настоящата и минали години, съгласно членове 31 и 32 отъ закона за военнитѣ лица и чл. 10 отъ закона за полъжаване войската съ доброволци.

12.5% пенсионни удържки върху заплатитѣ на уволненитѣ по разпореждане военни лица, за настоящата и минали години.

Възнаграждения: на членовѣтѣ на реквизиционнитѣ комисии и изпълнителнитѣ органи, съгласно чл. 13 отъ правилника за прилагане закона за реквизициитѣ; на ученицитѣ отъ Желѣзнопѣтния и Телеграфопоощенското училища, които сѣ на стажъ, до 300 л. месечно, опредѣлени съ заповѣдь отъ министра на войната. На свободно практикуващитѣ медицински и ветеринарни лѣкари — по 50 л. дневно едному, за изпълняване медицинска или ветеринарна служба въ войсковитѣ части и учреждения, на които не се полагатъ такива лѣкари, или, ако се полагатъ, длъжността е вакантна, или лицето, което я заема, е въ отпускъ или командировка; на фелдшеритѣ — при сѣщитѣ условия — по 25 л. дневно; на свидетели и на частни лица, повикани за консултации и експертизи по служебни въпроси, при всички случаи, съгласно съ чл. 45 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията; на свещенослужители, хорове и служители, взели участие въ армейски празници и за духовни трѣби, кѣдето нѣма гарнизоненъ свещеникъ.

Възнаграждение на председателя, редактора, писателитѣ по списване на военната история и завеждащия реляциитѣ, размѣрѣтъ на което се опредѣля съ специаленъ правилникъ, одобренъ отъ министра на финанситѣ, до 450.000 л. презъ годината.

Помощи: за лѣкуване на служителитѣ по военното ведомство и на инвалидитѣ отъ мирно време, ако полученитѣ въ връзка съ службата болести или повреди, поради които въпроснитѣ сѣ признати за такива, изискватъ лѣкуване; помощи за лѣкуване и за погребение — отпущани съгласно съ членове 70 и 71 отъ закона за държавнитѣ служители — на наследницитѣ на убити или на умрѣли при изпълнение на службата служители по военното ведомство, за настоящата и минали години.

Премии: за полезни изобретения, съгласно съ чл. 64 отъ закона за държавнитѣ служители въ връзка съ чл. 184 отъ правилника за прилагане закона за бюджета, отчетността и предприятията; на служителитѣ, имащи държавна служба повече отъ 25 години, съгласно специалнитѣ закони.

Пѣтни и дневни пари, станови, безотчетни и други пари на служителитѣ по военното ведомство и на частни лица, повикани за експертизи и консултации по служебни въпроси — 44.500.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи.

Храна и фуражъ.

§ 3. Набавяне хранителни продукти за храна на хората въ войската, кадетитѣ отъ Военната гимназия, ученицитѣ отъ училищата при желѣзнопѣтния и свѣрзочния полкове и на трудовациитѣ, придадени къмъ войсковитѣ части.

Фуражни припаси — за храна на добитѣка и другитѣ животни, обявени въ щатъ по военното ведомство.

Порционни пари на щатнитѣ служители отъ Министерството на войната, както и на ученицитѣ и персонала отъ желѣзнопѣтния и свѣрзочния полкове, които не се числятъ на котлова храна; купуване и наемане мѣста за зеленчукови градини, ниви и ливади и всички разходи по застъването, поддържането и снабдяването имъ съ необходимъ инвентаръ и снаряжение, както и наемане надничари за обработването имъ; разходи за направа и обзавеждане на кухни, фурни, трапезарии, сушилни, консервни работилници, мелници, складове за хранителни и фуражни припаси и др.; наемане надни ари за контролиране меленето на брашното и майсторъ за подготовка на хлѣбари; набавяне гориво за приготвяне храната и за отопление, както и за направа и поддържане на отоплителнитѣ уреди и инсталации.

Наемане на 10 младежу (жокеи) въ конезавода „Божурище“, за гледане на кончета, съ храна по окладъ отъ 20-40 л. едному, и 50 стажанти—подковачи — само съ храна.

Безотчетни пари по 200 л. месечно на офицери, имащи собствени коне.

За изплащане дължимитѣ вноски отъ държавата като работодателъ, съгласно съ членове 35 и 38 отъ закона за общественитѣ осигуровки, за настоящата и минали години — 456.000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Облѣкло, постелни предмети, войнишко и конско снаряжение, обозъ и упряжъ, домакински и канцеларски потребности.

§ 4. Набавяне облѣкло и обуща (въ материали и готовъ видъ) на щатнитѣ служители отъ Министерството на войната, на кадетитѣ отъ военната гимназия, на ученицитѣ отъ желѣзнопѣтния и свѣрзочния полкове, на трудовациитѣ, придадени къмъ войсковитѣ части, и на надничаритѣ, за които е дума въ забележка IV къмъ § 3 отъ бюджета на министерството за 1939 бюджетна година по описане за качеството на материалитѣ, количество, срокъ, въ натура или пари, опредѣлени отъ министра на войната; бѣло за войницитѣ и болнитѣ служители по военното ведомство, както и всички присѣщи разходи по съшиването, поддържането, дезинфекцирането и прането на сѣщото, включително наемане работници за сѣщата целъ; направа стелажи за вещевото интендантско имущество.

Пособи: за снаряжение и обзавеждане на новопроизведени офицери, въ размѣръ, опредѣленъ отъ министра на войната.

Набавяне готови предмети, материали и наемане работници за изработване и поддържане на: постелнитѣ принадлежности, войнишкото и конско снаряжение и конски тоалетни принадлежности, както и на обоза и обозната амуниция.

Обзавеждане и поддържане на работилницитѣ въ частитѣ и химическата лаборатория при Главното интендантство — за интендантски предмети и наемане лица за индустриални цели.

Разходи за освѣтление и за набавяне и поддържане на освѣтителнитѣ прибори.

Устройство и поддържане на становѣтѣ, включително купуване и поддържане палаткитѣ.

Разходи за всички домакински и канцеларски нужди, присѣщи и необходими за войсковитѣ части, управления и учреждения, включително разходи за погребение на

инии и за всъщакъв вид други разходи, за които няма предвиден специален кредит.

Изплащане дължимите вноски от държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 от закона за обществените осигуровки, за настоящата и минали години — 212.660.500 л.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 4, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангел Вълчев: (Чете)

„Въоръжение, бойни припаси и моторни превозни средства.

§ 5. Разходи за: попълване, поправка и поддържане въ изправност оръжието, артилерийската материална част, проекторите и принадлежностите; бойните припаси, разходвани при стрелбите за обучение на всички родове войски; артилерийската и пехотно-оръжейна амуниция, стоманени шлемове, наблюдателни и измервателни прибори, пособия и всички принадлежности към тях; откупуване правото за фабрикуване оръжие, материална част, бойни припаси и газови маски и купуване материали за опаковката им; набавяне шнурови книги, формуляри и сведения по въоръжението.

Набавяне в готов вид и материали за направа — складове, стелаж, сандъци, брезенти и др., а така също и всички разходи за извършване лабораторни работи.

Посрещане задължения за доставка на бойни припаси от минали бюджетни години.

Наемане работници за нуждите на военните фабрики, без Инженерната фабрика — София, при изпълнение на държавни и частни поръчки.

Поддържане въ всеко отношение държавните военни фабрики въ Казанлък и Сопот; набавяне за същите всички необходими машини, прибори, инструменти, както и разходи за: отопление и осветление, канцеларски и домакински, учебни пособия, за благоустройствени работи въ района на фабриките, построяване тѣснолинейни и нормални линии, пътища, заземяване, отводняване и др. заедно съ необходимия им инвентар; направа и ремонтване на всички видове постройки, включително премий и възнаграждения, за изготвяване на езекутивни планове; разходи за превози, товарене и разтоварване на всички предмети и материали; застраховка на постройките, работилниците и складове.

Купуване всъщакъв вид горивни и смазочни материали за всички видове моторни коли, мотоциклети, велосипеди и всички други машини въ войската, набавяне съдове и приспособления за съхраняването и използването им; набавяне подвижни гаражи; купуване, поддържане и поправка на всички видове моторни коли, мотоциклети и велосипеди въ войската, както и необходимите за тях резервни части и съоръжения.

Разходи за наемане работници, набавяне материали, машини, инструменти и др. за работилниците за моторни коли и изплащане горивото и осветлението за същите; построяване желѣзнопътни линии до резервоарите; набавяне специално обѣкло, обуша и ръкавици и технически каталози за обучение.

Набавяне материали по изпълнение частни поръчки от частни лица и от държавни и общински учреждения.

Изплащане дължимите вноски от държавата, като работодател, съгласно членове 35 и 38 от закона за обществените осигуровки — 170.613.500 л.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 5, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангел Вълчев: (Чете)

„Обучение на войската, превози, разходи по Географския институт и отдѣлението за военните музеи, паметници и гробове.

§ 6. Разходи за купуване и поддържане на: учебни помагала, инструменти, уреди и материали, необходими по: стрелковата, инженерната, физическата и специалната подготовка на частите, военните фабрики и военноучебните заведения; разходи за обзавеждане метеорологически станции, гарнизонните стрелбища и учебни полигони, както за изплащане вредите и загубите, причинени на населението при носене службата от войската.

Възнаграждението за четене лекции въ военноучебните заведения и разните курсове се плаща: а) на шатните преподаватели само за 6-ти лекции, които имат над 18-ти лекции седмично; б) на длѣжностни лица (нешатни преподаватели) от военното ведомство — само за 6 лекции

седмично и в) на лектори частни лица или взети от други ведомства — за всички четени лекции; за купуване и поддържане учебни помагала и учебници въ учебните заведения, за откупуване авторско право на учебници и разходи за напечатването им; хоноруване съставителите на учебници и пр.; разни разходи по практическите занятия съ учениците; пособия на следващите разни годишни курсове офицери.

Купуване и поддържане разни съчинения, закони и пр. за библиотеките на войсковите части и учреждения; купуване, поддържане и възпроизвеждане планове, карти и картини и скулптурни произведения; за откупуване, произвеждане и поддържане кинематографически филми и либрета за последните; купуване кинематографи; за абонаменти на вестници и списания; за печатане закони, уставни, правилници и други специални издания; хоноруване частни лица — за написване уставни, правилници и закони; за преводи на всички научни трудове, правилници и пр. — от частни лица; за откупуване мемоари на висши началници; за разни награди, свързани съ учебното дѣло и възпитанието въ войската; помощ на офицери, които се изпращат на състезания вън от България.

Помощ на съществуващия при Министерството на войната редакционен комитет на военните издания, за отпечатване на ценни трудове по военното дѣло и за субсидиране на военни списания — 200.000 л.

Такси и пособия на учащите се у нас и въ странство и разлика въ курса за всички преведени суми въ странство, включително и оборотните за същите, за през настоящата и минали години.

Превоз на войскови тежести и придружаващите ги военни лица; разходи по опаковката на превозните тежести; превоз на пощенината (багажа) на преведени въ друг гарнизон или уволнени (а въ чужбина и назначени) служители: по военното ведомство; за плащане наемъ за нает добитък, автомобили, камиони и други превозни средства от частни лица за обслужване войсковите части при обучението и при други случаи, наложили се при разни обстоятелства.

Поддържане Географския институт въ всеко отношение: купуване материали, машини, пособия и инструменти, необходими за работата въ института, на полето и при хидрографски снимки; наемане специалисти работници и надничари; набавяне и поддържане на моторни и въргатни коли за нуждите на секциите и групите въ полето; домакински разходи; набавяне канцеларски материали, книги и др. за централния измервателен съвет; книги и списания за библиотеката на института; награди за отличия въ специалната работа (общо не повече от 8.000 л.).

Всички разходи въ предѣлите на царството и въ странство за: музеи, параклиси, костници, гробища, паметници и други под бни (както и жилища за пазачи) и разходите по издирването и поддържането им.

Отпускане помощи за довършване паметници, възпоминателни плочи и пр. при условие, че цѣлата постройка не ще струва повече от 300.000 л.

За застраховане на военните музеи, мавзолеи и пр. — здания и движимо имущество (музейно и инвентарно) — 25.000.000 л.

Председател Никола Логофетов: Които приемат § 6, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангел Вълчев: (Чете)

„Направа и ремонт на войскови сгради; наемъ за наети сгради и др.; изплащане отчуждени мѣста; набавяне и поддържане инженерното и свързочно имущество; поддържане Военноинженерна фабрика.

а) Инженерна инспекция.

§ 7. Постройка на нови и поддържане на съществуващите войскове сгради съ присъщите към тях инсталации, пограничните пирамиди, както и всички благоустройствени работи към войсковите недвижими имоти.

За строежи и съоръжения, съгласно чл. 16 от наредбата-законъ за противовъздушната и химическа защита на населението въ царството и за обзавеждане на специална газова-химическа лаборатория.

Изплащане отчуждени мѣста за войскове сгради, казармени райони, стрелбища и за други нужди, за настоящата и минали години.

Набавяне: чертожнически материали, инструменти и принадлежности, смѣтачни машини и техническа литература въ връзка съ строежите; уреди против пожаръ и поддържането им.

Изплащане премии и руги разходи при проектни конкурси за строежитъ.

Наемъ за наети сгради и праздни мѣста за нужитъ на войсковитъ части, учреждения и за лѣчебни заведения

Изплащане такси за каналъ, сметъ, вода и наважъ, за текущата и минали години.

Изплащане премии за застраховка на войсковитъ недвижими имоти.

Купуване материали, машини, инструменти и всичко необходимо за направата и поддържането на специалното инженерно имущество въ войската, използваемо за: пѣтни, мостови, подривни, маскировачни, бетонни и др. специални работи въ инженернитъ части; построяване нормални, дековилни и вѣжвисещи линии за обслужване войсковитъ поддѣления и складовѣтѣ и подвиженъ материалъ за сѣщитъ.

Купуваче, направа и поддържане прожекторното и осветително имущество; направа, попълване и поддържане укрепителната организация въ сухопѣтнитъ и черноморски укрепени пунктове и укрепления.

Набавяне технически ръководства за специалната военнотехническа подготовка.

Купуване и поддържане моторнитъ лодки за пограничнитъ участъци и понтонната дружина.

Наемане работници по производствени порѣчки и за изплащане надницитъ на наети работници въ инженернитъ части, за поправка на инженерното имущество въ войската — 54.400.000 л.

б) Свързочна инспекция.

Купуване, направа и поддържане телеграфното, телефонно, радио-телеграфно-телефонно, сигнално, хелиографно и друго свързочно имущество и принадлежноститъ къмъ сѣщитъ, както и всички други уреди и сръдства за свързка, включително телеграфнитъ, кабелни, гълъбни и други коли за свързочното имущество, включително амуниции и други обозни принадлежности за свързочнитъ коли и товари

Набавяне машини, уреди и инструменти за свързочнитъ работилници и поддържането имъ.

Набавяне свързочно-учебни помагала и технически ръководства; обзавеждане на учебно-свързочни кабинети и зали и други разходи въ връзка съ физическото възпитание на работницитъ въ фабриката, съгласно специалния законъ.

Изплащане абонамента на служебнитъ телефонни постове и всички такси за телефонни връзки и тѣзи за радио-апаратитъ.

Посрѣщане всички разходи за нужитъ на Военноинженерната фабрика: набавяне машини, прибори, инструменти, материали, както и разходитъ за отопление, осветление, двигателна енергия, канцеларски, домакински, учебни и други пособия и работно облъкло на персонала, разходи за благоустройствени работи въ района на фабриката и за построяване пѣтища, желѣзнопѣтни линии и необходимитъ за тѣхъ съоръжения; набавяне материали за изпълнение на частни порѣчки отъ частни лица и отъ държавни и общински учреждения.

Наемане работници за производствени порѣчки и за изплащане надницитъ на наети работници въ инженернитъ части и свързочния полкъ, за поддържане свързочното имущество въ войската — 20.300.000 л.

Четѣ инспекции, поотдѣлно, изплащатъ дължимитъ вноски отъ държавата като работодателъ, съгласно съ членове 25 и 38 отъ закона за общественитъ осигуровки, за настоящата и минали години — 73.700.000 л.

На стр. 7, надъ пунктъ „б) Свързочна инспекция“, сумата 54.400.000 л. да се чете 53.400.000 л. Това е печатна грѣшка, която не се отразява на общия сборъ.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, съ тая поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Санитарни разходи.“

§ 8. Разходи по санитарната служба въ военнитъ болници и други военносанитарни учреждения; купуване и поддържане на: хирургически и зѣболѣкарски инструменти, аптечни принадлежности, медикаменти, дезинфекционни сръдства и всѣкаквъ видъ материали, мебели и съоръжения и др. инвентарни предмети, за изследване и лѣкуване на болни и ранени служители по военното ведомство, набавяне протези на пострадалитъ въ връзка съ службата служители по военното ведомство, набавяне учебни помагала и научни книги.

Купуване медикаменти, дезинфекционни сръдства и превъзочни материали за ветеринарната служба. Купуване въ готовъ видъ санитарни конски линейки и поддържането имъ, както и набавяне материали и наемане работници за направа на такива — 5.075.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Разходи за ветеринарната служба.“

§ 9. Поддържане ветеринарнитъ лѣчебници; купуване ваксини, а така сѣщо и материали и прибори за изготвяне на такива; купуване ветеринарни инструменти и прибори за лѣкуване на конетъ и другия добитѣкъ и всички други разходи по лѣкуването на сѣщитъ.

Поддържане учебната ковацница съ необходимитъ и машини, инструменти и всички материали, необходими за подковаване на конетъ и другия добитѣкъ.

Купуване: коне, мулета и другъ добитѣкъ за чиститъ, както и жребци производители, кобили майки и кончета, за конезавода „Божурище“ и деното за мулета въ гр. Самоковъ; изплащане офицерски коне, умрѣли и станали негодни за служба, и премии на офицеритъ за снабдяване съ собствени коне.

Отъ кредита по тоя параграфъ се посрѣщатъ всички разходи за конезавода „Божурище“ и завода за мулета въ гр. Самоковъ, въ връзка съ стопанската имъ дейность — набавяне земеделски орѣдия, машини и разни препарати противъ болеститъ по земеделскитъ култури и др., включително стойността на една абонаментна желѣзнопѣтна карта III класа отъ София до Божурище и обратно — за куриера.

Разходи по поддържане градинитъ при военнитъ болници — 12.950.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава III.“

Особени разходи.

§ 10. а) Изплащане на разходи по сключени бюджетни упражнения — 2.000.000 л.

б) Изплащане суми за изгубени процеси отъ Министерството на войната — 300.000 л.

в) Изплащане на разни войскови части суми, съгласно чл. 252 отъ правилника за прилагане закона за бюджета, отчетността и предприятията, за настоящата и минали години — 1.500.000 л. — 3.800.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 11. Изплащане разходи за окончателно ликвидиране и оформяване изплатенитъ разходи по реквизицията и изземванията презъ време на войнитъ и др. разходи, направени впоследствие, които подлежатъ на изплащане — 420.250.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 12. Непредвидени веществени разходи — 10.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 13. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по сключени бюджетни упражнения — 1.800.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 14. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по бюджета за текущата година.“

Не се предвижда кредитъ.

„§ 15. Въ лично разпореждане на министра на войната — 100.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 15, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 16. Разходи за специални тайни служби — 4.500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 16, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 17. Запазенъ фондъ за усиляване кредита по веществени разходи — 1.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 17, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 18. За внасяне въ пенсионния фондъ изплатенитъ отъ сѣщия пенсии на военни лица, за настоящата и минали години, уволнени преди да сѣ навършили 50-годишна възраст, съгласно забележка II къмъ чл. 11 отъ закона за пенсията за изслужено време — 16.500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 18, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 19. Едногодишна вноска по компенсационната сѣлка“.

Не се предважда кредитъ.

Глава IV.

Разходи за подпомагане пострадалитъ отъ войнитъ.

Заплата и други лични възнаграждения.

§ 20. Заплати, съгласно обяснителната таблица — 7.675.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 20, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 21. Пътни и дневни пари за командировки по служебни работи, включително и тия за даване привилегии по наредбата законъ за пострадалитъ отъ войнитъ и при преводъ или уволнение; за превозване багажъ на преведени или уволнени служители.“

Възнаграждение на частни лица за участие въ комисии, за извършване отдѣлно възложена работа и на вещи лица за експертиза — по 80 л. дневно едному; на свободно практикуващи лѣкари или фелдшери за изпълняване медицинска служба въ учреждения, подведомствени на отдѣлението, които нѣматъ шатенъ медицински лѣкаръ или фелдшеръ, или, ако има такъвъ, но длъжността е свободна, или лицето, което я заема, е въ отпускъ, командировка или боленъ — на лѣкаритъ по 50 л., а на фелдшеритъ по 25 л. на посещение; за беседи, лекционни пари за четени лекции въ пансионитъ, професионалнитъ училища и институтитъ — по 40 л. на беседа или лекция, четени отъ външни лица.

Помощи на щатни служители за лѣкуване и за погребение на починали въ бедно състояние служители, отпущани съгласно членове 70 и 71 отъ закона за държавнитъ служители, както и възнаграждение за прослужени 25 и повече години на държавна служба, съгласно специалнитъ закони.

Изплащане разходи по превозване болни питомци отъ пансионитъ и институтитъ и на изпращанитъ въ лѣчебни станции и лѣтовища, както и при екскурзии и набавяне трамвайни карти на питомцитъ и служителитъ въ пансиона въ с. Княжево, за отиване въ София и обратно — 660.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 21, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 22. Помощи на нуждаещитъ се бедни: инвалиди, сираци, вдовици и родители на загинали въ войнитъ и военно-инвалиди отъ мирно време и на дружества „Инвалидъ“. Помощи за погребение на бедни пострадали отъ войнитъ и военно-инвалиди отъ мирно време. Размѣритъ се опредѣлятъ отъ министра на войната — 500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 22, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 23. Даване стипендии и еднократни помощи на сирацитъ отъ войнитъ и децата на бедни инвалиди отъ войнитъ и военно-инвалиди отъ мирно време, по сключени и текущи бюджети за храна, облѣкло, учебни пособия, разни училищни и пансионни такси на следващитъ въ учебни заведения, професионални, специални и други училища и курсове и на изучаващитъ занаятъ при майстори, размѣритъ на които се опредѣля отъ министра на войната — 6.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 23, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава V.

Веществени разходи.

§ 24. Храна, фуражъ, конско снаряжение, обозъ и упряжъ.

Набавяне хранителни продукти за храна на питомцитъ въ пансионитъ, институтитъ и професионалнитъ училища, настаненитъ пострадалитъ отъ войнитъ въ частни сиропиталища, лѣчебни, здравни и почивни станции, лѣтовища, санаториуми, старопиталища, на инвалидитъ въ Инвалидния домъ и на лѣкаритъ стажанти въ болницата на Инвалидния домъ и лѣчебнитъ станции. Порционни пари за щатнитъ служители отъ отдѣлението, на сѣщнитъ сираци отъ войнитъ, на инвалидитъ отъ войнитъ и военно-инвалидитъ отъ мирно време съ 80% и повече изгубена работоспособностъ, на които е признато правото на водачъ-прислужникъ отъ пенсионния съветъ (получаватъ порционни пари, както тѣ, тъй и водачъ-прислужникътъ имъ, за настоящата и предшестващата години).

Фуражни припаси за храна на добитъка и другитъ животни, обявени въ шатъ съ министерска заповѣдь. Купуване и наемане мѣста за зеленчукови градини, ниви и ливади и всички разходи по засѣването, поддържането и снабдяването имъ съ необходимия инвентаръ и снаряжение; наемане надничари за обработването имъ; превозването на хранителнитъ и фуражни припаси; набавяне уреди и материали за консерви и наемане надничари за приготвяването имъ; направа и поддържане хладилници за съестнитъ припаси; купуване коне и другъ добитъкъ, разходи за подковаването на добитъка; поддържане обоза, волското и конско снаряжение; купуване моторни коли, бензинъ, масла, гуми, резервни части и др. за поддържането имъ.

Изплащане длъжимитъ вноски отъ държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за обществени осигуровки, за настоящата и минали години — 15.500.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 24, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчик Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 25. Набавяне на питомцитъ отъ пансионитъ и институтитъ, както и на настаненитъ въ Инвалидния домъ, здравнитъ, лѣчебни и почивни станции, лѣтовища, приютъ, санаториуми и старопиталища: облѣкло, обувка, кревати, санитарни принадлежности, кърпи за лице, платнища, раници и други въ готовъ видъ или въ другъ видъ или въ материали, както и пренасянето имъ; разходи за наемане на надничари и купуване помощни материали за съшиване на облѣклото, обувката, постилочнитъ принадлежности и др.; разходи за набавянето и поддържането машинитъ и инструментитъ за тѣхъ; купуване материали, машини, наемане работници за приготвяване, поддържане и дезинфекция на облѣклото и др.

Набавяне облѣкло и обувка или отпушане пари за тѣхъ: на щатнитъ служители отъ отдѣлението, на настаненитъ въ частни сиропиталища и приютъ, на сѣщнитъ сираци отъ войнитъ, на инвалидитъ отъ войнитъ и военноинвалидитъ отъ мирно време съ 80% и повече изгубена работоспособностъ, на които пенсионниятъ съветъ е призналъ правото на водачъ-прислужникъ, за настоящата и предшестващата години, въ размѣръ, опредѣленъ отъ министра на войната.

Даденото на питомцитъ отъ пансионитъ и институтитъ за носене презъ годината облѣкло и обувка не се връща

при напускане пансиона и института. На завършилите учебните заведения при напускане се дава цивилно облекло, като носеното формено облекло връщат.

Изплащане дължимите вноски от държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 от закона за обществените осигуровки за настоящата и минали години — 4.250.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 25, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 26. Купуване на недвижими имоти; извършване по-стройки и ремонтъ на всички сгради и инсталациите имъ, както и всички благоустройствени работи въ района на сжшните; разходи за направа на пътища за свързване на станциите и лѣтебните заведения. Наемъ на помѣщения

Набавяне гориво за отопление; материали за осветление, плащане такси за осветление, вода, сметъ, качалъ и др.

Застраховка на движими и недвижими имущества. Изплащане надници на временна прислуга въ здравни, почивни и лѣтебни станции и санаториуми, за пострадалите отъ войните, презъ време, когато сж открити.

Изплащане дължимите вноски отъ държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за обществените осигуровки за настоящата и минали години — 2.600.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 26, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 27. Купуване мебели, погжщина и други необходими предмети за обзавеждане помѣщенията, както и поправка, поддържане и пренасянето имъ.

Купуване канцеларски потребъ и материали; печатане бланки, регистри, закони, правилници, формуляри и други официални издания, обявления и пр.; купуване на амбалажни материали за опаковка; плащане пощенски, телеграфни и телефонни такси; разходи за духовни трѣби и за погребения; разни други домашни и канцеларски разходи, за които нѣма предвиденъ отдѣленъ кредитъ — 500.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 27, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 28. Купуване учебници, учебни пособия, помагала и книги за библиотеките, полвързването и пренасянето имъ; плащане училищни такси на питомците отъ пансионите, следващи въ частни училища; купуване музикални инструменти, радиоапарати, грамофони и плочи, уреди за гимнастика и поддържането имъ.

Купуване машини, уреди, инструменти, сѣчива и пр. за работилниците, както и поправката, поддържането и пренасянето имъ; купуване сурови консумативни материали, необходими за учебната печатница и книгоезница при пансиона с. Княжево и работилницата при промишления институтъ „Евдокия и Надежда“ — София и професионалното училище при пансиона въ гр. Варна — 900.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 28, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 29. Разходи по санитарната служба на учрежденията подъ ведомството на отдѣлението за пострадалите отъ войните; купуване и поддържане на хирургически и зѣбо-лѣкарски инструменти, аптечни принадлежности, медикаменти, дезинфекционни сѣдства и всѣкаквъ видъ материали, мебели, съоръжения и други инвентарни предмети; поддържане ортопедическата работилница и зандровия институтъ при Инвалидния домъ, както и материали за тѣхъ, купуване готови протези — изкуствени ръце, крака, челюсти, зѣби, очи, колички за движение, както и материали за изработването имъ, нуждни за пострадалите отъ войните и военноинвалидите отъ мирно време съ доказани недѣзи; купуване материали за изработване нови и поправка стари ортопедически обуша за пострадалите отъ войните и военноинвалидите отъ мирно време, нуждаещи се отъ такива; поддържане машините, инструментите и приборите на сжшните работилници; набавяне горивни материали за сжшните работилници и

отоплителните инсталации за водолѣтебни станции, както и заплащане двигателната енергия за моторите и помпите въ сжшните; поддържане и поправяне банските инсталации въ калолѣтебните и водолѣтебните станции; пломбиране съ амалгама заболѣлите зѣби на питомците отъ пансионите и институтите; даване безплатно лѣкарства на пострадалите отъ войните при заболяването имъ; кѣпане и миене на питомците отъ пансионите и нуждните материали за това — 1.600.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 29, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 30. Набавяне инвентаръ или отпускане таквъ на инвалидите, вдовиците и сираците отъ войните, както и даване подходящи награди на отличилите се по успѣхъ и поведение питомци-ученици въ професионалното училище при пансиона въ гр. Варна, промишлено-домакинския институтъ „Евдокия и Надежда“ — София и въ книгоезницата при пансиона с. Княжево — 30.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 30, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава VI.

Особени разходи.

„§ 31. а) изплащане разходи по сключени бюджетни упражнения — 230.000 л.;

б) изплащане обезщетения и присѣдени суми — 10.000 л.;

в) изплащане злоупотѣбени суми, съгласно чл. 252 отъ правилника за прилагане закона за бюджета, отчетността и предприятията, за настоящата и минали години — 100.000 л. — 400.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 31, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 32. Връщане пенсии на сираци, които напускатъ пансионите — 200.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 32, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 33. Непредвидени веществени разходи — 1.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 33, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 34. Връщане на неправилно внесени суми по сключени бюджети — 59.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 34, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 35. Връщане на неправилно внесени суми по текуция бюджетъ“.

Кредитъ не се превиква.

„§ 36. Запазенъ фондъ — 100.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 36, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Съборието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава VII.

Извънредни разходи.

§ 37. а) за посрѣщане извънредни нужди въ връзка съ народната отбрана (лични и веществени разходи); изплащане стойността на доставки, извършени на кредитъ, както и на такива, за които сж издалени държавни съкровищни бонове — 246.000.000 л.;

б) за приспособяване на железниците и пристанищата за народна отбрана и за доставки въ връзка съ последната — 100.000.000 л. — 346.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 37, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„ТАБЛИЦА

за разходите по сключени бюджетни упражнения, платими отъ:

§ 10-а на бюджета на Министерството на войната за 1940 бюджетна година.

I. Лични възнаграждения — заплати, пълни и дневни пари и други възнаграждения 100.000 л.

II. Веществени разходи — храна на хората и добитъка, за облъкло, домакински и други разходи 1.900.000 „

Всичко 2.000.000 л.

Показанитъ въ горната таблица разходи подлежат на изплащане отъ тия кредити, ако сж извършени преди 1936 бюджетна година. Такива разходи отъ следващитъ сключени бюджетни години се изплащатъ отъ реализиранитъ остатъци по бюджета на Министерството на войната.

§ 31-а на отдѣлението за пострадалитъ отъ войнитъ.

Порционни пари — за минало време на военнопозавали и придружителитъ имъ — 290.000 л.

Забележка. Презъ течение на годината министърътъ на финанситъ може да разреши прехвърлянето на суми между видоветъ разходи, а така също и разходи, непредвидени въ настоящата таблица, но въ рамкитъ на кредититъ по §§ 10-а и 31-а.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат прочетената таблица, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: Въ обяснителната таблица къмъ § 20, на стр. 28, въ първата графа, месечната заплата на единъ помощникъ-началникъ, вмѣсто 4.430 л. да се чете 4.380 л.

Други измѣнения нѣма.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ обяснителната таблица къмъ § 20 съ докладваната поправка, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Бюджетътъ за разходите по Министерството на войната е приетъ окончателно. (Ръкоплѣскания)
Пристъпваме къмъ бюджетопроекта на Дирекцията на въздухоплаването.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Въздушни на Негово Величество войски.

(Дирекция на въздухоплаването)

Глава I.

Лични разходи.

§ 1. Заплати, споредъ обяснителната таблица — 90.795.000 л.“

Въ обяснителната таблица на стр. 13, „Административенъ персоналъ“, въ графата „Годишна заплата одному“, цифрата 39.1200, да се чете 39.120.

Други поправки нѣма.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 1 и обяснителната таблица съ докладваната поправка, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 2. Възнаграждения, помощи, обезщетения и други за:

а) въздухоплавателно възнаграждение, съгласно чл. 69 отъ закона за въздухоплаването, въ размѣри отъ 500—2.000 л. месечно;

б) летателни пари, съгласно чл. 70 отъ закона за въздухоплаването, въ размѣръ отъ 100 до 400 л. на часъ, които се даватъ за всѣки пролетѣнъ часъ при най-много 60 пролетѣни часове презъ годината;

в) километражно възнаграждение, съгласно членове 71 и 72 отъ закона за въздухоплаването, до 1 левъ на километъръ, което се дава на всѣки километъръ пролетѣнъ

само при възложена съ заповѣдь отъ командира на Въздушнитъ войски специална задача;

г) техническо възнаграждение, съгласно членове 79 и 80 отъ закона за въздухоплаването, въ размѣри отъ 200 до 600 л. месечно;

д) възнаграждение за четени лекции въ разни курсове и учебни въздухоплавателни заведения се плаща: на штатнитъ преподаватели — само за 6-тъ лекции, които иматъ надъ 18 такива седмично; на длѣжностни лица, нештатни преподаватели по военното ведомство, само за 6 лекции седмично и на лекторитъ частни лица отъ други ведомства — за всѣчки четени лекции; за написани одобрени записки, въздухоплавателни постижения, съчинения и преводи по въздухоплаването, както и премии за научни трудове, технически изобретения и пр.;

е) разни възнаграждения: до 80 л. дневно на лѣкари и до 25 л. дневно на фелдшери на частна практика; до 20 л. дневно на нештатни за въздухоплаването лица, назначени за извършване метеорологически наблюдения, като само за наблюдателя на хижа „Мусала“ до 50 л. дневно;

ж) възнаграждения: за първи пробни летения съ построени въ Държавната самолетна фабрика прототипни самолети; за учители-лети до 1.000 л. за обучението на всѣки успѣшно издържалъ първия си пилотски изпитъ и обученъ въ фигурни летения тѣхнѣтъ ученикъ-летецъ; за наемане чужденци, за специално летателно и техническо обучение и ръководство по опредѣление отъ Министерския съветъ;

з) обезщетение, съгласно членове 67 и 72 отъ закона за въздухоплаването, за смъртъ и нещастия, причинени отъ летателнитъ уреди при изпълняване служба въ въздуха или на земята отъ държавни въздухоплавателни и други служители отъ въздухоплаването;

и) премии за прослужени години, съгласно чл. 68 отъ закона за въздухоплаването.

к) помощи: за лѣкуване, при уволнение или смъртъ на държавни служители, съгласно членове 70 и 71 отъ закона за държавнитъ служители, за подпомагане бедни малолѣтни сираци на загинали при изпълнение на службата лети, техници и други служители отъ въздухоплаването и разходи по погребения, духовни трѣби и пр.;

л) гѣтни, дневни и безотчетни пари: възнаграждения и разходи за превозъ на пощичината на премѣстени или уволнени служители, както и за багажа на следващитъ въ странство;

м) изплащане премии за осигуровка на служители отъ въздухоплаването, когато летятъ по служба съ чуждестранни летателни уреди. Възнаграждения и разходи за оказана помощъ при самолетни злополуки и принудително капане. Обезщетение на частни лица за тѣлесни и имотни щети, причинени отъ летателни уреди. Възнаграждение на длѣжностни лица за извършени подвизи при изпълнение на службата — 29.300.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи.

§ 3. Специални въздухоплавателни и други разходи за: а) набавяне, строежъ и поддържане на летателни уреди мотори, самолетни строителни материали, всѣкаквъ вѣтъ екипировка, бордно и земно снаряжение, запасни части и пр. Инсталации за летищата и въздушнитъ пѣтища. Наемане работници за производството въ фабриката и работилницитъ и изплащане на фонда „Обществени осигуровки“ съответнитъ вноски върху надницитъ. Разходи за строежъ и поправка на летателни уреди, извършени отъ акционерно дружество „Български Капрони“;

б) обзавеждане и поддържане на техническитъ фабрики, работилници и газодобивателна станция;

в) набавяне горивни, смазочни и охладителни материали за летателнитъ уреди и моторни коли и всѣки видове инсталации и сѣдове за тѣхното съхраняване и др.;

г) набавяне фотографически и други оптически апарати, уреди, инсталации и материали. Обзавеждане и поддържане фотографическитъ кабинети, коли и др.;

д) набавяне и поддържане на всѣкаквъ видъ моторни и други превозни сѣдства — 131.700.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 4. Летищия, свързочни и други разходи за:

а) строежъ и ремонтъ на всички постройки, пътища, инсталации и др. въ летищата и набавяне инженерно имущество и др. Наемане работници и изплащане на фонда „Обществени осигуровки“ съответните вноски върху надниците;

б) наемъ на служебни помъщения; застраховки на имуществото, набавяне противопожарни сръдства и др. Изплащане всички отчуждени имоти презъ минали и настоящата години за нуждите на въздухоплаването;

в) Набавяне, инсталиране и поддържане телеграфните, телефонните и радиосъобщенията, обзавеждане радиокabinети, работилници, радио-коли. Наемане работници по поддържането имъ. Изплащане на съответните телефонни и др. такси;

г) набавяне и поддържане на метеорологически станции и за печатане на книги, формуляри и други по метеорологията — 49.000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 5 (.. частъ отъ 6). Интендантски и други домакински разходи за:

а) храна и порционни пари на войниците, държавните служители, учениците, 100 свързателни доброволци и за трудоваци и затворници на работа въ въздухоплаването. Наемане зеленчукови градини и разходи за обработването имъ и за консервиране на зеленчукъ. Набавяне и поддържане на кухненски и трапезарийни принадлежности, готварници, фурни; разходи по хлѣбопеченето и др.;

б) храна за щатния добитък и други животни. Наемане и обработване на земи за произвеждане на фуражъ; набавяне и поправяне на инструменти, сѣдове и помъщения за съхранение на фуража и за поправка на конюшните, както и изплащане на съответните застраховки.

в) набавяне, изработване и поддържане всѣкаквъ видъ обѣкло и обуша на щатни служители, трудоваци и доброволци въ въздухоплаването, опредѣлени съ заповѣди на министра на войната. Набавяне специални летешки значки. Наемане работници и изплащане на фонда „Обществени осигуровки“ съответните вноски върху надниците. Изплащане разходите по дезинфекцията, прането на обѣклото и други;

г) набавяне и поддържане на постилочни принадлежности и обзавеждане на жилищните помъщения и др.;

д) набавяне, изработване и поддържане на станно и инженерно имущество, снаряжение, обозни коли, амуниция, добитък и др. Наемане работници и изплащане на фонда „Обществени осигуровки“ съответните вноски върху надниците;

е) набавяне, обзавеждане и поддържане на Здравната изпитателна станция и лазаретите съ необходимите лѣкарски инструменти, медикаменти, превръзочни, санитарни, постолнични и други потрѣби. Набавяне материали и апарати за противогазови упазвания;

ж) набавяне, печатане и поддържане всички видове канцеларски и домакински потрѣби. Пощенски, телеграфни и банковски разходи. Поддържане на баните въ летищата, разходи по къпане на войниците и такси за сметъ, каналъ, вода и пр.;

з) отопление и освѣтление на служебните помъщения. Инсталиране и поддържане на парни и електрически централи и др. — 59.560.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава III.

Особени разходи.

§ 6 (частъ отъ 6 и 7). Превозни и други разходи за:

а) поддържане библиотеките; набавяне книги и списания, учебни помагала и изплащане училищни такси и награди за отличили се въ учебното дѣло по въздухоплаването. Издаване официалния въздухоплавателен прегледъ и други специални издания и учебни записки;

б) превозъ на тежести и за опаковката имъ. Набавяне, поддържане и наемане машини, уреди и други за вдигане на тежести. Наемъ на превозни сръдства отъ частни лица (заедно съ самите лица или безъ тяхъ). Такси и други раз-

ходи за кацане и подслоняване на български самолети въ чужбина. Снабдяване съ служебни желѣзнопътни карти живущите въ София щатни служители и надничари отъ летище Божурище;

в) уреждане въздухоплавателни състезания, курсове, тържества, пропаганда и пр. Посрѣщане и издържане на чуждестранни летци, летателни уреди и официални лица. Помощи за подпомагане българската въздухоплавателна общественост и субсидиране въздухоплавателните издания;

г) вноски за Международната комисиия по въздухоплаването — 2.770.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 7. Изплащане злоупотрѣбени суми и по загубени процеси — 1.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 8. Непредвидени веществени разходи — 10.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 9. Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 10.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 10. Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ.“

Кредитъ не се предвижда.

„§ 11. Разходи по сключени бюджетни упражнения — 20.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 12. Запазенъ фондъ за допълнителни веществени разходи — 530.300 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава IV.

Извънредни разходи.

§ 13. Строежъ и поддържане на всички видове постройки въ летищата, строежъ на аеропристанция за международни въздушни съобщения; набавяне свързочно имущество и др. — 24.000.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„ТАБЛИЦА

за разходите по сключени бюджетни упражнения — § 11 — 1940 г.

Предметъ на разхода	Суми
а) Заплати, възнаграждения, надници, пътни и дневни и други лични разходи	10.000 л.
б) За храна, обѣкло, домакински и други веществени разходи	10.000 „
А всичко	20.000 л.

Показаните въ горната таблица разходи подлежат на изплащане от тия кредити, ако са извършени преди 1936 бюджетна година. Такива разходи от следващите бюджетни години се изплащат от реализирания остатък по бюджета на Въздушните войски.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат прочетената таблица, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Бюджетът на Дирекцията на въздухоплаването е окончателно приет. (Ръкоплъскания)

Пристъпваме към разглеждане на бюджетопоекта за разходите на Морско-ръчната отбрана.

Моля г-на докладчика да докладва.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Морско-ръчна отбрана (Морски на Н. В. войски)

Глава I.

Разходи за личния съставъ.

§ 1. Заплати на служителите от Морско-ръчната отбрана (Вижъ обяснителната таблица) — 18.974.650 л.

Въ обяснителната таблица на стр. 9 се прибавят цифрите, които са поставени на стр. 10: моряци — 1.407; ученици-стипендианти — 140; ученици техници-практиканти — 123; музикантски ученици — 10 и юнкери и школьники — 64.

Други измѣнения нѣма.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 1 заедно съ обяснителната таблица и докладваните допълнения, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

§ 2. Пятни, дневни, столови и водолазни пари, всѣкакъв вид пособия, премии и възнаграждения за изпращане въ плаване и специализация.

Помощи: за лѣкуване на персонала, за погребение на моряци и служители, съгласно членове 70—71 отъ закона за държавните служители, както и на тия на служба, които са прослужили повече отъ 25 години, съгласно специалните закони; на наследниците на убити и умрѣли при изпълнение на служебния си дългъ служители отъ отбраната, презъ настоящата и минали години.

Възнаграждения: на свободно практикуващите медицински и ветеринарни лѣкари по 50 л. дневно едному, за изпълнение медицинска и ветеринарна служба въ поддѣленията на отбраната, на които не се полагатъ такива лѣкари, или, ако се полагатъ, длъжността е вакантна, лицето, което я заема, е въ отпускъ, боленъ или въ командировка, а на фелдшерите — при сѣщитѣ условия — по 25 л. дневно едному; на свидетели и частни лица, повикани за консултации и експертизи по служебни въпроси, при всички случаи, съгласно съ чл. 45 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията; на свещенослужители, хорове и служители, взели участие въ морски празници и за духовни трѣби, гдето нѣма гарнизоненъ свещеникъ — 1.105.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи.

§ 3. Набавяне хранителни продукти за храна на хората отъ отбраната; фуражни припаси за храна на добитъка, кучетата и гл. дѣти, обявени въ шата на отбраната; порционни пари на шатните служители отъ Морско-ръчната отбрана, които не се числятъ на котлова храна; купуване и наемане мѣста за зеленчукови градини, ниви и ливади и всички разходи по сѣщването, поддържането и снабдяването имъ съ необходимия инвентаръ и снаряжения, както и наемане надничари за обработването имъ; разходи за напрана, обезавеждане и поддържане на кухни, фурни, трапезарии, сушилници, консервни работилници, хладилници, складове за хранителни и фуражни припаси и др.; разходи за набавяне гориво за приготвяне на храната. За изпла-

щане дължимите вноски отъ държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за обществените осигуровки и злополука, за настоящата и минали години — 11.690.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

§ 4. Набавяне облъкло и обуца на шатните служители отъ Морско-ръчната отбрана, по количество, срокъ, въ натура или пари, опредѣлени отъ министра на войната; облъкло за моряците и болните служители отъ отбраната; както и всички необходими разходи по сѣщването, поддържането, дезинфекцирането и прането на сѣщото; купуване и поддържане инструменти и машини и напрана на сталяжи, както и надниците на шатните работници и др. за тия цели.

Пособия за снаряжение и обезавеждане на новопроизведените корабоначалници, въ размѣръ, опредѣленъ отъ министра на войната.

Набавяне готови предмети, материали, наемане работници, купуване и поддържане на: постелните принадлежности, моряшко и конско снаряжение и конски тоалетни принадлежности, както и на обоза и обозната амуниция.

Обзавеждане и поддържане домакинските работилници въ частите и наемане надничари за сѣщитѣ.

Изплащане дължимите вноски отъ държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за обществените осигуровки и злополука, за настоящата и минали години — 4.440.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 4, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

§ 5. Поддържане и поправка плавателните сѣдове и всичкото имъ морско и навигационно имущество. Купуване: всички видове консумативни материали, разни видове подводни и надводни бои, лакове и пр. за работене и плаване съ плавателните сѣдове; разни машини, мотори, парни котли, запасни части и материали за поддържането имъ; материали за постройка и ремонти на кораби, моторни и гребни лодки, водолазни, навигационни, фотографически и оптически апарати, инструменти и принадлежности за тяхъ; дъждовни дрехи, койки, разни видове и размѣри въжета и върви за плавателните сѣдове; всички видове инструментални машини, материали и инструменти за работилниците и корабите; прожектори, радиостанции и части за тяхъ; телефонни материали, такси и прибори за поддържане семафорнонаблюдателната и спасителната служба, електрически материали за сигналната и др. инсталации на корабите; на всички видове материали, инструменти и прибори, необходими за поддържане, ремонтване и плаване на учебните кораби и др. на всички плавателни сѣдове.

Купуване алманаси, морски таблици, морски карти и разни навигационни таблици, необходими при плаванята на корабите.

Изплащане превозните такси на всѣкакви тежести и материали, предназначени за корабите и работилниците по поддържането имъ.

Набавяне гориво за отопление, както и за напраната и поддържането на стоплителните уреди и инсталации, такси за превозъ.

Купуване материали за електрическата осветлителна инсталация, напрана на нова такава и всички видове уреди и материали, необходими за осветлението на частите отъ отбраната. Изплащане такси по електрическото осветление.

Изплащане на дължимите вноски отъ страна на държавата като работодател, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за обществените осигуровки и злополука, за настоящата и минали години — 6.009.000 л.

Председател Никола Логофетовъ: Които приемат § 5, моля, да вдигнат ръка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

§ 6. Ремонтъ и поддържане съществуващите сгради на Морско-ръчната отбрана, довършване на започнатите и напрана на нови такива отъ всѣкакъв вид; изплащане отчуждени мѣста и сгради за отбраната, райони и за други нужди, презъ настоящата и минали години; напрана на нови, поддържане на съществуващите водопроводи, канализации и бани и за други благоустройствени работи на недвижимите имоти на отбраната; набавяне уреди против пожаръ; всички видове застраховки на движими и недвижими имоти на отбраната и пр.; наемъ за наети сгради и празни мѣста за нуждите на поддѣленията на от-

браната; изплащане такси за каналъ, сметъ, вода и паважъ за текущата и минали години.

Изплащане дължимитъ вноски отъ държавата като работодателъ, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за общественитъ осигуровки и злополука, за настоящата и минали години — 840.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 7. Разходи за закупуване и поддържане учебни помагала, учебници, инструменти, уреди и материали, необходими за: морската навигационна и физическа подготовка на поддържаната на отбраната; разходи по: обзавеждане на кабинетитъ за разнитъ подготовки, обзавеждане и поддържане метеорологически станции и др.

Възнаграждение за четене лекции въ Морското училище и разнитъ курсове се плаща: а) на щатнитъ преподаватели само за 6-тъ лекции, които иматъ надъ 18-тъ лекции седмично; б) на длъжностни лица (нештатни преподаватели) отъ отбраната само за 6-тъ лекции седмично и в) на лектори частни лица, или взети отъ други ведомства, за всички четени лекции; за купуване и поддържане учебни помагала и учебници въ учебнитъ заведения за откупуване авторско право на учебници и разходи по напечатването имъ; хоноруване съставителитъ на учебници и пр.; разни разходи по практическитъ занятия съ ученицитъ: пособия на следващитъ разни курсове корабоначалници и приравнени отъ отбраната.

За купуване и поддържане разни съчинения, закони и пр. за библиотекитъ на поддържаната отъ отбраната; за купуване, поддържане и възпроизвеждане планове, карти, картини и скулпторни произведения; откупуване, произвеждане и поддържане кинематографски филми и либрета за последнитъ; купуване кинематографи; купуване канцеларски материали, изплащане публикации на обявления, абонаментъ на вестници и списания; печатане закони, уставы, правилници и пр.; хоноруване частни лица за: написване на уставы, правилници и закони; преводи на трудове, правилници и пр.; купуване материали за направа на чинове, столове, катедри и разни принадлежности за класнитъ стаи и кабинетитъ.

Изплащане такси и пособия на следващитъ у насъ и въ странство и разлика въ курса; изплащане помощи (въмѣсто пѣтни и дневни) на служителитъ, които се изпращатъ на специализация въ странство, на редакционния комитетъ на морски издания и за отпечатване на ценни трудове — на сума 20.000 л.

Разходи за дезинфекция, бѣлосване и чистене на помѣщенията, кѣпане моряцитъ и възпитаницитъ на училището, поддържане на банитъ и всѣкаквъ видъ домакински нужди.

Изплащане разходи по посрѣщане чужди кораби, посещавани българскитъ пристанища.

Наемане работници за печатане и поддържане на: щатове, шнурови книги, закони, правилници и др.

Изплащане дължимитъ вноски отъ държавата като работодателъ, съгласно членове 35 и 38 отъ закона за общественитъ осигуровки и злополука, за настоящата и минали години — 300.000 л.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 8. Мазане, чистене, поправка и др. по поддържане въ изправностъ орѣжието; набавяне машини, инструменти, смазочни масла, разни бои, лакове, глицеринъ и пр.; изплащане разходи по закупуване материали за произвеждане стрелби. Приготовляване на дървени и цинкови сандѣци за орѣжието — 30.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 9. Разходи по санитарната и ветеринарната служби; поддържане лѣчебницата; купуване медикаменти, дезинфекционни сръдства и превѣрзочни материали; хирургически инструменти за изследване и отглеждане болни служители и лѣкуване конетъ и другия добитѣкъ; болнични предмети за разширение на съществуващитъ лѣчебни заведения; подкови и други необходими материали за коване на конетъ и другия добитѣкъ и коване на сѣщитъ; купуване и поддържане болнично облѣкло, постелни и завивни по-

трѣби; пране и кърпене дрехитъ и пр.; купуване и поправка на санитарно и ветеринарно-материалната частъ; палатки, носилки, дезинфекционни машини и др. предмети отъ санитарното и ветеринарното снаряжение.

Набавяне учебни помагала, научни, медицински, ветеринарни и фармацевтни списания и книги за лѣчебницитъ — 120.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 10. За постройка, поправка и поддържане на пристанищата, кейовитъ стени за корабитъ отъ Морско-рѣчната отбрана въ Варна, Бургасъ, Созополъ, Русе и другаде и обзавеждането имъ съ приспособления за вдигане тежести и снабдяване корабитъ съ гориво, вода и други материали; за постройка на докъ за изваждане корабитъ въ ремонтъ, почистване и боядисване; изплащане разходи по поддържане специалнитъ кораби и въздушни уреди; докуване на специалнитъ кораби, набавяне всичкото имъ специално навигационно имущество, инструменти, уреди и др. Постройка на работилници, жилищни помѣщения, складове за материали и др. за специалнитъ кораби — 30.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава III.

Особени разходи.

„§ 11. Непредвидени веществени разходи — 5.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 12. Запазенъ фондъ за усилване кредититъ за веществени разходи — 50.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 13. а) за разходи по сключени бюджетни упражнения 713.500 л.; б) изплащане суми съгласно чл. 252 отъ правилника за прилагане на закона за бюджета, отчетността и предприятията — 120.850 л. — 834.350 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 14. Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ.“

Кредитъ не се предвижда.

„§ 15. Връщане неправилно внесени суми въ съкровището по сключени бюджетни упражнения — 1.000 л.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Бюджетътъ на Морско-рѣчната отбрана е окончателно приетъ (Рѣкоплѣскания)

Пристъпваме къмъ бюджетопроекта за разходитъ на Главната дирекция на трудовата повинностъ.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Главна дирекция на трудовата повинностъ.

(Трудови войски)

Глава I

Лични разходи.

„§ 1. Заплати (Вижъ объяснителната таблица) — 33.508.000 л.“

Въ объяснителната таблица на стр. 11 — „Безотчетни пѣтни и дневни пари“ и пр. — цифрата 2350 л. да се четъ 2300 л., а цифрата 2351 да се четъ 2301.

Други поправки нѣма.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 1 и обяснителната таблица съ докладваните поправки, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 2. (Часть отъ §§ 3 и 5) Надници, включително и 8% за фонда „Обществени осигуровки“, на майстори, машинисти, огньари, работници и другъ времененъ персоналъ по направата на пѣтищата, за Държавната трудова обучаваща и шиваческа фабрика за ушиване обѣкло въ трудовитѣ поддѣления и други. Наемане на майстори за ушиване обѣклото въ трудовитѣ поддѣления става следъ предварително разрешение отъ управлението на Трудовитѣ войски — 4.600.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 3 (2). Пѣтни и дневни пари; трамвайни карти за курьеритѣ.

Възнаграждение: за четени лекции въ трудови школи и курсове; за участие въ комисии и експертизи, написване учебници, записки и др.; за лѣкуване зѣби на трудовитѣ войници (безъ плѣмбиране); за духовни трѣби и пр.

Помощи за лѣкуване държавни служители и възнаграждение по членове 70 и 71 отъ закона за държавнитѣ служители; разходи и помощи за погребение на починали трудови войници и бели държавни служители; помощи на държавни служители и трудови войници или семействата имъ, въ случай на злополука — смъртъ или инвалидностъ, причинена по повѣтъ или при изпълнение на службата, съгласно утвърждения отъ министъра на войната правилникъ — 1.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава II.

Веществени разходи.

§ 4 (3). Храна и порционни пари на трудовитѣ войници и държавни служители; наемане на зеленчукови градини и разходи по обработването имъ; разходи за консервиране зеленчукъ; за хранене добитѣкъ, опредѣленъ за храна на трудовитѣ войници.

Храна на добитѣкъ и разходи за добиване фуражъ по стопански начинъ.

Обѣкло, обуша, боанично обѣкло, пояски, рѣмъци и др. на трудовитѣ войници (въ готовъ видъ или материали), поддържането имъ и обѣкло на държавнитѣ служители по одобренъ отъ министъра на войната правилникъ.

Сѣкметелни предмети за хората и добитѣка и поддържането имъ.

Превозъ на храни, вещи, материали и др.; разходи за опаковката и превозъ пощмнинната на уволнени и премѣстени държавни служители; превозъ на заболѣли или ранени, заедно съ придружаващитѣ ги, до най-близкитѣ болници; превозъ на материали и производства на горското стопанство „Тича“ до временнитѣ и главни складове и фабрики, за товарене на трупи по желѣзницитѣ и за извозни формуляри.

Недвижими имоти: за направа и поддържане сгради, инсталации и дековилни линии; за заплащане закупени или отчуждени мѣста и сгради; наемъ за здания и мѣста; такси за сметъ, каналъ, вода и др.; застраховка на недвижими и движими имоти.

Отопление и освѣтление. Канцеларски потрѣби и материали. Печатане на разни формуляри, книги, закони, правилници, учебници, публикации и др.; пощенски, телеграфни и телефонни такси.

Инвентарни предмети: мебели, учебни помагала, книги и списания за библиотекитѣ, откупуване печатни отдѣлни издания; награди на отличили се трудови войници и др.

Горски такси за изсѣченъ дървенъ материалъ отъ държавнитѣ гори, съгласно закона за горитѣ — 77.280.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 5 (4). Машини, уреди, инструменти, превозни сръдства и поддържането имъ — 6.870.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 6 (5). Консумативни и строителни материали 6.000.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 7 (6). Санитарни и ветеринарни материали, инструменти и уреди — 900.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„Глава III.

Други разходи.

„§ 8 (7). Изплащане на присѣдени и злоупотрѣбени суми презъ минали и настоящата години — 200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 9 (8). Разходи по сключени бюджетни упражнения — 400.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 10 (9). Непредвидени веществени разходи — 10.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 11 (10). Връщане неправилно внесени суми по сключени бюджети — 210.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„§ 12 (11). Връщане неправилно внесени суми по текущия бюджетъ“.

Кредитъ не се предвижда.

„§ 13 (12). Запазенъ фондъ за допълнителни веществени разходи — 200.000 л.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Докладчикъ Ангелъ Вълчевъ: (Чете)

„ТАБЛИЦА

къмъ § 9 — разходи по сключени бюджетни упражнения.

	За какво се дължи сумата	Иска се кредитъ
а	Заплати, порционни пари, пѣтни и дневни пари, помощи и други парични възнаграждения	80.000
б	Веществени разходи, превозъ на материали, отопление, канцеларски материали, горски такси и други	320.000
	Всичко	400.000

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ прочетената таблица, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Бюджетът на Главната дирекция на трудовата повинност е приет окончателно.

Значи, цѣлиятъ бюджетъ на Министерството на войната е приетъ окончателно. (Продължителни ржкопѣсвания. Министър-генералъ Теодоси Даскаловъ благодари съ поклонъ на народнитѣ представители)

Пристъпваме къмъ точка втора на дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за учредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Г-да народни представители! Моля да се съгласите да се прочетатъ само мотивитѣ.

Които съ съгласни, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Зам.-секр. Иванъ Гърковъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за учредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България.

Г-да народни представители! Благотворното влияние на електрификацията за стопанското изграждане на страната е общопризнато. Налице сът безспорнитѣ придобивки за индустрията, занаятитѣ, земедѣлнето, благоустройството и др., кждето отъ редица години насамъ се установява единъ решителенъ напредѣкъ. Съзнанието за ползата отъ електрификацията е проникнало вече въ всички сѣбли на нашия народъ. Ето защо електроизграждането на страната се приема като една първостепенна технико-стопанска задача, за разрешението на която днесъ държава, община, обществени организации и частни инициативи влагатъ значителни сѣдства.

Ржководството на електрификацията, което по силата на закона за електрификацията на България е въ ржцетѣ на държавата, има, обаче, повелителния дългъ да положи грижи за системното и хармонично електроизграждане на цѣлата страна. Само така се счита, че ще се услуги най-добре на общостопанскитъ и националенъ интересъ.

Отъ следващата сравнителна таблица за състоянието въ електрификационното отношение въ южната и северната частъ на България се вижда, че последната е останала извънредно много назадъ.

№ по редъ	Въ Северна България	Въ Южна България
1. Водни ел. централи съ мощностъ	4.786 к. с.	53.244 к. с.
2. Парни ел. централи съ мощностъ	4.720 к. с.	59.920 к. с.
3. Други ел. централи съ мощностъ	12.840 к. с.	3.935 к. с.
4. Общо инсталирана мощностъ въ електрическитѣ централи	22.346 к. с.	117.100 к. с.
5. Общо производство	39.000.000 квч.	193.000.000 квч.
6. Население	2.762.215 жит.	3.328.000 жит.
7. На жителъ се пада:		
а) инсталирана мощностъ въ електрическитѣ централи	8 вата	35 вата
б) произведена електрическа енергия	14 квч.	58 квч.
8. Застроени сѣ:		
а) далекопроводи 60.000 волта	—	254 клм.
б) далекопроводи 35.000 волта	—	154 клм.
в) далекопроводи 20—15—6.000 волта	533 клм.	2.422 клм.
9. Електрифицирани сѣ:		
а) градове	37	56
б) села	57	254
в) жители	582.000	1.436.000
10. На електрифициранъ жителъ се падатъ:		
а) инсталирана електропроизводна мощностъ	38,5 вата	81 вата
б) произведена ел. енергия	67 квч.	135 квч.

Отъ горната таблица се вижда, че въ електрификационното отношение Северна България е останала два до три пъти по-назадъ отъ Южна България.

Това състояние на нѣщата се обяснява съ редица неблагоприятни условия, пристѣщи на Южна България, и съ по-щедното насочване на държавнитѣ и обществени капиталъ въ тази областъ. Въ сжщото време за Северна България е направено много малко, въпрѣки че нуждитѣ отъ електрическа енергия за тая частъ на страната сѣ голѣми. Засега тѣзи нужди се частично задоволяватъ съ малки мѣстни електрически централи, по-голѣмото число отъ които сѣ съ чуждо гориво — нефта.

Тѣзи откъслечни электроснабдявания, безспорно, далечъ не сѣ въ състояние да разрешатъ пълната и системна електрификация на Северна България. А да се чака естественото развитие, то би значило да се допусне разликата въ електрификационното отношение между дветѣ страни на България да се увеличи още повече и съ това да се постави въ крайно неизгодно положение половината отъ държавата ни.

Очевидно, трѣбва да се приложатъ извънредни мѣрки за по-бързото електроизграждане на Северна България. Тѣзи мѣрки не могатъ да бъдатъ палативни или слаби, защото съ тѣх не може да се разчита на бързъ успѣхъ. Нужно е създаването на едно изключително ржководство, облѣчено въ специални права и снабдено съ възможнитѣ необходими сѣдства, за да се пристѣпи чакъ по-скоро къмъ работа.

Налага се, следователно, да се създаде една специална държавна електрификационна дирекция, особено като се има предвидъ, че се отнася за една голѣма областъ, съ неработещи още силови източници, при едно население съ сравнително малка доходностъ, кждето частната, а и обществената инициатива не биха се решили да вложатъ сѣдства. Тази дирекция ще трѣбва да има гъвкавата форма, за да се приспособи бързо къмъ най-разнообразнитѣ условия на Северна България, както и къмъ използването и хармонизирането въ едно цѣло на сега съществуващитѣ тамъ електропроизводителни предприятия, при зачитане на интереситѣ имъ, като си постави за цѣлъ сжщо да електрифицира и онѣзи населени мѣста, съ ненадълго благоприятенъ рентабилитетъ, които при обикновени условия не биха видѣли въ скоро време електроизграждане.

Налага се създаването на една единна дирекция, която, като координира действията на съществуващитѣ и годни за электроснабдяване електрически предприятия, като проучи и изгради силови източници, съществуващи въ областъта, или слѣзе въ комбинации съ стоящи извънъ областъта електропроизводни предприятия, да задоволи тази частъ на страната съ евтина и достатѣчна електрическа енергия.

Съ предложенния законопроектъ се цели именно създаването на тази автономна дирекция за електрификация на Северна България.

Г-да народни представители! Като вървамъ, че сте се проникнали отъ голѣмото значение на електрификацията на Северна България и хармонизирането ѣ съ тази на Южна България, моля ви да гласувате предложенния законопроектъ за учредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България.

Министъръ на обществ. сгради, път. и благоустройството: Инж. Д. Василевъ.

(Ето и текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ за учредяване Дирекция за електрификацията на Северна България.

І. Учредяване и цѣль.

Чл. 1. Учредява се „Дирекция за електрификацията на Северна България“ съ сѣдалище гр. Плевенъ.

Дирекцията е самостоятелна юридическа личностъ съ автономно управление и отдѣленъ бюджетъ и штатъ отъ тѣзи на държавата.

Чл. 2. Цѣльта на дирекцията е пълното и системно електрифициране на Северна България, провеждано самостоятелно или съвмѣстно съ съществуващи или нови електро-снабдителни предприятия чорезъ:

а) постройки на: силдобивни централи, далекопроводи, трансформаторни станции, електроразпредѣлителни мрежи и други електрически съоржжения за производство, пренасяне и разпредѣляне на електрическа енергия за нуждитѣ на областъта;

б) откупуване съществуващи електрически съоржжения;

в) купуване и обмѣняване необходимата ѣ електрическа енергия отъ други електропроизводни предприятия

Чл. 3. Областъта на дирекцията е Северна България съ граници: на северъ — р. Дунавъ; на изтокъ — Черно-море и границата съ Румѣния; на югъ — билото на Стара-планина, отъ с. Слънчево, на Черно-море, презъ селата Голина, Божуръ, Манастирецъ, севернитѣ граници на Старозагорската, Пловдивската и Софийската електрификационни области — в. Комъ — до границата съ Югославия, и на западъ — границата съ Югославия.

ІІ. Сѣдства.

Чл. 4. Сѣдствата за изпълнение на своитѣ предприятия дирекцията набавя отъ:

а) всички постѣпления по фонда „Електрификация“;

б) неизразходваните суми по бюджета на Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството;

в) приходите от продажба на електрическа енергия и други, утвърдени с бюджета на дирекцията;

г) дългосрочни заеми, сключени под гаранцията на държавата при Българската земеделска и кооперативна банка или други кредитни учреждения;

Българската земеделска и кооперативна банка може да набави исканите средства за заема от Българската народна банка срещу залагане на свои ценни книжки;

д) заеми от фонда, образуван съгласно членове 17 и 18 от закона за общинския налог, предназначени за заеми на общините, за осветление, водоснабдяване и др.;

е) заеми от кооперации, синдикати, общини и други, срещу строежи на далекопроводи, трафопостове и други за електрооснабдяване на съответните селища.

Чл. 5. Заемите ще се сключват от управителния съвет.

Заемите могат да се гарантират с всички имущества и доходи на дирекцията.

Чл. 6. Заемите от фондовете и други се използват за строежи, откупуване на електрически съоръжения и доставка на машини, материали и други в връзка с строежите и експлоатацията на съоръженията в областта.

III. Извършване на строежи.

Чл. 7. Дирекцията извършва електрификацията на областта по приети общи електрификационни планове, съгледът на един общ идеен план за Северна България. Тези планове се одобряват от министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството, след мнение на електрификационния съвет. Те се изпълняват по етапи и съгласно одобрените годишни бюджети.

Чл. 8. Всички машини, уреди, апарати и други в връзка с строежите на дирекцията, които се доставят от странство, независимо от това, дали се произвеждат в страната или не, се освобождават от вносни мита и всички други данъци, такси, бери, включително таксата по чл. 3 от закона за митниците и товарното право.

Чл. 9. За добиване на кариерни материали: камъни, чакъл, пясък и други за нуждите на всички строежи на дирекцията от държавни, общински и обществени — църковни и други фондови кариери, не се плащат държавни, бери и наемно право и каквито и да са такси, бери и пр., независимо от това по какъв начин, от когото се извършва строежът и поддържането.

За вадене кариерни материали за направа и поддържане на строежите на дирекцията от отдалени толя наем държавни, общински и обществени кариери, не се плащат държавни бери, наемно право и каквито и да са други такси или обезщетение на наемателя.

Ваденето на материалите се допуска само от мѣста на кариерата, които не са в вреда на наемателя и се определят по взаимно съгласие, а при несъгласие — от Министерството на търговията, промишлеността и труда с представител на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл. 10. Всички материали и пр., за които се говори в членове 8 и 9, както и тези, които се произвеждат в страната и са необходими за строежите и експлоатацията на дирекцията, се превозват по българските държавни железници с намаление 25% от тарифите.

Чл. 11. Чрез трудовата повинност могат да се извършват превози и някои работи по строежите, за които не се изискват специалисти.

Чл. 12. Всички държавни и общински земи, нуждни за електрическите централи, подстанции, трансформаторни постове, жилища и канцеларии на дирекцията, прокарване на електрически съоръжения и други в връзка с електроизграждането на областта, се отстъпват безвъзмездно на дирекцията, а частните такива се отчуждават по реда, предвиден в закона за електрификацията на България.

Водоползването на водни електрически централи ще се получава по реда, предвиден в закона за водните синдикати, а разрешение за строеж на електрически централи, съгласно закона за електрификацията на България и закона за узаконяване на индустриалните заведения и пр.

Чл. 13. Дирекцията извършва своите доставки и строежи било чрез търгове, било по доброволно съгласие, било чрез покупателни комисии направо от пазара, било по стопански начин, в зависимост от решенията на управителния съвет. За целта се избира специален правилник от управителния съвет, в който се определя и начинът на извършване разходите, контролата върху тях и документите, с които се оправдава.

Дирекцията се освобождава от всички данъци и бери и от разпореденията на закона за бюджета, отчетността и предприятията. От гледище на закона за гербовия налог дирекцията се счита държавно учреждение.

Чл. 14. Строежите по електроизграждането на областта, необходимите договори се извършват и сключват съгласно повеленията на закона за узаконяване на индустриалните заведения и закона за електрификацията на България и при спазване на следното:

1) узаконяването на централи, далекопроводи, подстанции и пр., необходими за електрификацията на даден район или на цялата област, може да стане наведнаж, като така узаконеното се изпълнява от дирекцията в продължение до пет години;

2) Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството може да разреши изменение в узаконеното без извършване на формалностите по закона за узаконяване на индустриалните заведения и без представяне на книга, при условие, че с тях изменения не се засягат интересите на заинтересуваните лица или не се изменя първоначалното предназначение на узаконеното.

Чл. 15. Законът за електрификацията на България и законът за водните синдикати са задължителни за дирекцията.

IV. Отношение към съществуващи електрооснабдителни предприятия.

Чл. 16. Електрооснабдителни предприятия в областта, които имат законно сключени договори за електрооснабдяване на селища, продължават да дават електрическа енергия до изтичане сроковете на тези договори или на нововъзникващи такива, след което се поставя съгласно закона за електрификацията на България.

По споразумение, дирекцията може да поеме електрооснабдяването и преди изтичане сроковете на договорите.

Ако дирекцията откупи известни електрически съоръжения на съществуващи електрически предприятия, тя поема електрооснабдяването на храните чрез тези съоръжения електрически обекти от дения на влизане в собственост на откупените съоръжения.

В такъв случай доставката на енергията ще става при условията електрифициране от дирекцията, като цените на електрическата енергия, до изтичане сроковете на старите договори, не могат да бъдат по-високи от тези в същия договор.

Чл. 17. Дирекцията влиза в преговори с областни електрооснабдителни предприятия от съседни области за получаване електрическа енергия за нуждите на областта.

За целта същата сключва съответните договори, които подлежат на одобрение от Министерския съвет, при мнение на електрификационния съвет и Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

V. Управление.

Чл. 18. Управлението на дирекцията се състои от управителен съвет, провизорен съвет и директор.

Чл. 19. Управителният съвет се състои от: председател — министърът на обществените сгради, пътищата и благоустройството и членове:

а) главният директор на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството;

б) директорът на Дирекцията за електрификация на Северна България;

в) юрисконсултът на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството;

г) един електроинженер, назначен измежду тях на Главната дирекция на обществените сгради, пътищата и благоустройството — отделение „Електрификация и индустриални заведения“;

д) по един представител на Инженерно-архитектната камара и Съюза на българските инженери и архитекти — електроинженери;

е) представител на обществените електропроизводителни предприятия;

ж) един представител на Министерството на търговията, промишлеността и труда от отдела за природни богатства;

з) един представител на Министерството на земеделието и държавните имоти от отдела за водите.

Членовете на управителния съвет се назначават от министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

В отсъствието на министъра на обществените сгради, пътищата и благоустройството, съветът се председателства от главния директор на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Представителитъ на Инженерно-архитектната камара, на Съюза на българските инженери и архитекти и на общественитъ електропроизводителни предприятия се назначават за три години.

Управителниятъ съветъ управлява и ръководи дѣлата на дирекцията. Дирекцията се представлява отъ директора и упълномощеното отъ управителния съветъ лице.

Управителниятъ съветъ, споредъ нуждата, привлича за съдействие лица — специалисти по технически, юридически, финансови, административни и други въпроси.

Чл. 20. Провѣрителниятъ съветъ се състои отъ:

а) единъ представител на Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството;

б) единъ представител на Министерството на финанситъ;

в) единъ представител на Българска земеделска и кооперативна банка.

Провѣрителниятъ съветъ се назначава отъ министъра на финанситъ.

Чл. 21. Директорътъ трѣбва да бѣде електроинженеръ съ най-малко 10-годишна практика. Той се уволнява и назначава отъ Министерския съветъ по предложение отъ министъра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството.

Чл. 22. Директорътъ:

а) ръководи и направлява всички работи по проучването, построятъ и експлоатацията на електрическитъ съоръжения въ областта;

б) привежда въ изпълнение решенията на управителния съветъ;

в) назначава комисия за произвеждане на търгове и приемане на предприятия;

г) извършва разходите въ рамкитъ на разрешения кредитъ;

д) назначава и уволнява техническия и административния персоналъ, безъ ръководния персоналъ, който се назначава и уволнява отъ управителния съветъ по негово предложение;

е) изработва строителни програми.

Чл. 23. Директорътъ и персоналотъ на дирекцията се заплащатъ по специаленъ датъ, отдѣленъ отъ общия шатъ на държавнитъ служители, но се считатъ за държавни служители.

VI. Бюджетъ, балансъ и отчетъ.

Чл. 24. Бюджетътъ и шатътъ на дирекцията се приготвяватъ отъ управителния съветъ по докладъ на директора.

Бюджетътъ и шатътъ се утвърждаватъ отъ Министерския съветъ по докладъ на министъра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството и се обнародватъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Чл. 25. Годишнитъ балансъ за положението на сметкитъ се обнародватъ въ „Държавенъ вестникъ“.

Годишнитъ отчетъ за приходитъ и разходите за всяка отчетна година се представятъ отъ министъра на общественитъ сгради, пѣтищата и благоустройството въ Министерския съветъ за одобрение най-късно до 30 априлъ на следната година.

Чл. 26. Сметкитъ на дирекцията се водятъ по правилата на двойното счетоводство.

VII. Фондове.

Чл. 27. Отъ излишнитъ на сключени бюджети се образуватъ следнитъ фондове: фондъ „Подобрене и разширение“ и фондъ „Покриване евентуални загуби“.

Фондоветъ се управляватъ отъ управителния съветъ. За управлението имъ се издава специаленъ правилникъ.

VIII. Особени разпоредби.

Чл. 28. Настоящиятъ законъ отменя всички законоположения, които му противоречатъ.

Чл. 29. Отменява се постановлението на чл. 1, т. VIII, буква „б“, отъ закона за засилване и включване на нѣкои фондове, управлявани отъ министерствата и дирекциитъ въ бюджета на държавата за 1936 г. — „Държавенъ вестникъ“, бр. 278, отъ 10 декемврий 1935 г., като приходитъ по съответния параграфъ отъ бюджета на държавата отъ налогъ върху консумираната електрическа енергия и други по закона за електрификацията на България се предаватъ на фондъ „Електрификация“.

Чл. 30. За прилагането на този законъ се изработватъ специални правилници, утвърдени съ царски указъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Има записани 8 души оратори. Не би ли било добре да се споразу-

мѣятъ да гворятъ по десетина минути, а после въ комисията да се говори повече, за да може да мине още днесъ този законопроектъ на първо четене и да нѣма прекъсване на разискванията по сръдата. Азъ моля ораторитъ да гворятъ най-кратко, въ общи линии, по законопроекта.

Има думата народниятъ представителъ Петъръ Дограмаджиевъ.

Петъръ Дограмаджиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предъ насъ е сложенъ за разглеждане единъ твърде важенъ законопроектъ — законопроектътъ за уредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България; единъ законопроектъ, на който се възлага разрешаването на голѣми техникостопански задачи; единъ законопроектъ, който ще има да се справи при провеждането му съ тежки стопански въпроси и множество частни и обществени интереси; единъ законопроектъ, който цели да тласне електрификацията на Северна България напредъ, за да създаде предпоставкитъ за развитието на нашата индустрия, занаяти и земедѣлие на оная висота, на която се радватъ ония, които живѣятъ въ Южна България.

Азъ вземамъ думата съ високото съзнание, че съ моитъ скромни познания като техникъ и съ моята опитностъ и поукитъ, които азъ, въ качеството ми на участникъ въ управата на Врачанската електрическа централа въ продължение на 10 години, съмъ извѣтъкъ, при една обективна критика, мога да бѣда полезенъ, за да се отстранятъ всички ония неясности и непълноти, които съществуватъ въ законопроекта и които впоследствие биха спънали правилния развой на електрификацията въ Северна България.

Законопроектътъ, който се внася отъ г-на министъра на благоустройството, не само че е навремененъ, но той е даже закъснѣлъ. И азъ отъ това мѣсто ще си позволя да отправя моитъ сърдечни поздравления къмъ г-на министъра на благоустройството, инженеръ Василевъ, за тоя му жестъ — да постави на разглеждане единъ въпросъ, който чака отдавна своето разрешение и разглеждане туку въ Народното събрание; единъ въпросъ, който интересува българския народъ, живущъ отатъкъ Стара-планина. Както е казано въ мотивитъ на законопроекта и както се вижда отъ сравнителната таблица, дадена въ мотивитъ, електрификацията на Южна България далечъ е надминала тая на Северна България, въпреки че електрифицирането на Северна България по частенъ начинъ почна преди това на Южна България. Първи въ Северна България, като изключимъ София, се електрифицираха Варна, Русе, Ломъ, Троянъ и други градове. Първи тѣ стъгнаха нуждата отъ електрификация на нашата страна и я приложиха по частенъ начинъ, по инициативата на общини, кредитни институти и други форми на сдружавания. Но поради липсата на естествени източници на енергия въ Северна България каквито сѣ водата и въглищата, тая електрификация не можа да стигне въ своя развой до оная степенъ, че да бѣде рентабилна и да даде евтина електрическа енергия, както за освѣтление, така и за занаяти и индустрии. Причината за това бѣ, че въ повечето въ създаденитъ електрически центроали въ почти всички градове на Северна България добиваха електрическата енергия чрезъ гориво, внесено стъвънъ — така наречениятъ газболъ за дизеловитъ мотори. Това гориво напоследъкъ стигна цена до 8-45-8-50 л. литроътъ и постави въ бедствено положение тия центроали. И днесъ ние ги виждаме да изнемогватъ и да запиратъ една по една, вследствие на което ще запратъ и всички занаятчийски работилници и индустрии, които сѣ вкачени въ тия електрически предприятия. Законопроектътъ, който се внася сега, иде да отговори на една назрѣла нужда — чась по-скоро българското правителство и българската държава да се притекатъ на помощъ за спасяването на това народностно стопанство, което е погълнато повече отъ 100 милиона лева български пари подъ формата на заеми и на редъ други влагания въ тия предприятия.

Докато въ Южна България изобилствуватъ тия природни източници, които станаха причина, поради своята близостъ съ ония обекти, които се електрифицираха, да се тласне електрификацията въ възходъ и да се даде възможностъ на цѣлата южнобългарска индустрия, занаяти, земедѣлие и стопанство да се радватъ на евтина енергия, за съжаление, българскиятъ народъ отъ Северна България трѣбва да плаща тежкъ данкъ на своето географско положение заради това, че нему му липсваха естествени източници, за да получи евтина енергия.

По този начинъ Южна България, поради своята евтина енергия, се яви конкурентноспособна на Северна България.

рия. Защото едно е да произвеждаш електрическа енергия по 1-20 — 1-25 л. за киловатчас, друго е да я произвеждаш по 3-4-5, дори 7 л. за киловатчас.

Нѣкой отъ дѣсно: 10 л!

Петър Дограмджиев: Едно е да се освѣтляваш съ електрическа енергия по 3-4-5 л. за киловатчас, друго е да се освѣтляваш съ 10-12, дори 15 л. за киловатчас.

Ето защо тоя законопроектъ иде да отговори на една нужда на населението и да докаже, че държавата еднакво мисли за своя народъ, еднакво се грижи за ония, отъ които ние искаме тукъ данѣци, за да може да се справи съ своитѣ разходи.

Азъ ще разгледамъ законопроекта накратко, въ неговитѣ по-сѣществени точки, и ще се помѣча да изтъкна нѣкои неясноти въ него и нѣкои положения, които, по моя преценка, ще трѣбва да претърпятъ измѣнения. Първо, съ този законопроектъ се създава една Дирекция за електрификацията на Северна България. Защо се създава тая дирекция? Дирекцията се създава, за да се поставятъ ясно и конкретно целитѣ на тая електрификация. Дирекцията се създава, за да намѣри източникитѣ, отъ които ще се добива електрическа енергия за Северна България, да намѣри срѣдствата, чрезъ които ще се създадатъ тѣзи източници, да изработи цѣлостенъ планъ за електрификацията на Северна България и да обедини усилията на множество частни и обществени електрически предприятия, похвнати по цѣла Северна България, и по този начинъ да направи рентабилни чрезъ единъ цѣлостенъ планъ всички ония нерентабилни електрически предприятия, които тежатъ на една малка частъ отъ нашия народъ, чрезъ ония предприятия, които добиватъ своята енергия по евтинъ начинъ. И затова азъ мисля, че създаването на тая дирекция се покрива съ тия строго опредѣлени задачи, които тя ще трѣбва да изпълни въ непродължително време.

Какъ ще постигне тя своята целъ? Въ чл. 2 на законопроекта е казано следното нѣщо: (Чете) „Целта на дирекцията е пълното и системно електрифициране на Северна България, провеждано самостоятелно или съвмѣстно съ сѣществувачи или нови електроснабдителни предприятия чрезъ: а) постройки на: силодобивни централи, далекопроводи, трансформаторни станции, електроразпределителни мрежи и др. електрически съоръжения за производство, пренасяне и разпредѣляне на електрическа енергия за нуждитѣ на областта; б) откупуване сѣществувачи електрически съоръжения и в) купуване и обмѣняване необходимата ѣ електрическа енергия отъ други електропроизводни предприятия.“ Съгласно тоя членъ, дирекцията си поставя за целъ да изгради нови електропроизводни електрически централи, като главна целъ, за да добие евтина енергия и, второ, да работи съвмѣстно съ ония изградени електрически централи, които сега сѣществуватъ въ Северна България и даватъ електрическа енергия на почти всички градове въ тая частъ на нашето отечество. Въ буква б е казано, че дирекцията откупува сѣществувачи електрически съоръжения. Азъ намирамъ тукъ една непълнота въ предлагания законопроектъ, защото тая малка нагледъ буква ще отвори за въ бъдеще голѣми спорове и недоразумения съ всички ония обществени предприятия, въ които сѣ вложени обществени капитали и спестявания на нашитѣ градове. Тая буква на чл. 2 трѣбва да уреди ясно и конкретно тия отношения. Ако дирекцията си постави за целъ да закупи половината отъ тия предприятия, т. е. да закупи онова, което се казва електрическа мрежа, т. е. оная частъ, която не се изхабява и не се похабява, а остави онова съоръжение, което се казва двигателъ, въ което е вложена по-голѣмата частъ отъ срѣдствата на електрическитѣ предприятия, тогава дирекцията неминуемо ще влѣзе въ конфликтъ съ електроснабдителнитѣ предприятия, затуй защото тия предприятия или не сѣ амортизирани напълно, или сѣ амортизирани наполовина, или съвсемъ не сѣ амортизирани и тогава тоя дългъ, който лежи върху опредѣлена група хора или върху единъ градъ, ще остане въ въздуха. Дирекцията ще трѣбва, следователно, или всецѣло да закупи предприятието съ неговия двигателъ и съ неговата разпредѣлителна мрежа и да стане пълненъ господаръ, да разполага всецѣло съ това предприятие, или ще трѣбва, както е казано въ чл. 16, да остави предприятието да сѣществува, докато изпълни своя договоренъ срокъ или докато се амортизира. При това положение Дирекцията за електрификация на Северна България ще стане проводникъ само на електрическа енергия до града или ще стане сама производителъ на такава енергия въ електрифицираната областъ. Съ газбола, който консумиратъ тия електрически предприятия, при днешната му цена, Дирекцията за електрификацията на Северна

България не може да намали производственитѣ разноси, за да поевтинѣе електрическата енергия, да стане тя истинско народно благо, да бѣде евтина двигателната енергия за нашитѣ занаяти и индустрия. При това положение тая дирекция ще трѣбва да потърси нова форма за тия предприятия, нови начини за произвеждане на евтина електрическа енергия. Какъ? Като дирекцията вземе грижата да доставя безмитенъ, безакцизенъ и съ безплатенъ превозъ газбола, за да могатъ тия централи да поддържатъ своето сѣществуване до оня моментъ, когато новитѣ електропроизводителни централи ще дойдатъ съ своята евтина енергия да освѣдятъ предприятията отъ употребата на това чуждо гориво, отъ консумацията на тая скѣпа течност. Това, обаче, по моя преценка, скоро нѣма да стане. Дотогава трѣбва да се даде възможностъ на тия централи да сѣществуватъ спокойно и да дочакатъ ония моменти, въ които дирекцията ще дойде съ своята евтина енергия — било добита чрезъ нови силопроизводни централи, било купувана като излишна отъ електропроизводнитѣ централи въ Южна България.

Много добре сѣ посочени въ законопроекта и границитѣ на тая електрификация. Ако тия граници не бѣха посочени въ чл. 3, щѣха да се появятъ много спорове отъ селища, които ще искатъ да бѣжатъ включени въ електрификацията, и дирекцията ще бѣде поставена предъ невъзможностъ да ги удовлетвори. Затуй намирамъ, че е много добре гдето ясно и конкретно е опредѣлено кои граници обема тая електрификация.

Срѣдства. За постигане на тия цели дирекцията ще трѣбва да разполага съ срѣдства. Отъ кѣде? Тѣ сѣ изброени въ чл. 4. Преди всичко, постѣпленията по фонда „Електрификация“. Тоя фондъ е учреденъ съ закона за електрификацията на България, чийто членъ 42 казва: „За подпомагане електрификацията на страната се учредява фондъ за електрификация на страната, който изпозува“ и т. н. Тоя фондъ се събира отъ срѣдствата на цѣлия български народъ, отъ всички електрически централи и, следователно, тоя фондъ трѣбва пакъ да отиде за тоя народъ, като бѣдатъ подкрепени ония части отъ Северна България, които, поради скѣлото имъ електрифициране, плащатъ излишенъ данѣкъ и понасятъ тежести, които азъ смѣтамъ, че е несправедливо повече да понасятъ, и затова е справедливо да се използватъ тия срѣдства, които законътъ за електрификацията е учредилъ въ фонда за електрифициране на страната.

По-нататкъ, въ чл. 8 е казано, че всички машини, уреди и други и всички необходими материали за електрифицирането на Северна България се доставятъ по безмитенъ начинъ, т. е. освобождаватъ се отъ всѣкакви бери, мита и т. н. Много справедливо е, когато се изгражда една държавна електрификация, да се освободятъ отъ мита тия материали, защото иначе впоследствие тия пари ще легнатъ отново върху консуматора. Но тукъ азъ смѣтамъ, че има една непълнота. Тукъ трѣбва да се включатъ не само тия материали, които дирекцията на електрификацията ще доставя и ще употребява, но и ония материали, които селищата, които ще се електрифициратъ, ще направятъ това по частенъ редъ.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че Дирекцията за електрификацията на Северна България не ще бѣде въ състояние да поеме върху плещитѣ си съ свои срѣдства електрифицирането на всички села въ Северна България, по простата причина, че не ще разполага съ излишни капитали, които ще ѣ позволятъ този луксъ, да отиде и до последното село. Тия капитали ще сѣ необходими преди всичко да се изградятъ електропроизводни централи и далекопроводи. Ако остане този въпросъ да се разрешава отъ Дирекцията за електрификацията въ Северна България, ние ще бѣдемъ свидетели на многочислени делегации, водени отъ народни представители, да се надпреварватъ и доказватъ въ кои села е необходимо електрифицирането, и Дирекцията ще се види въ невъзможностъ да удовлетвори всички искания. Ето защо, успоредно съ тѣзи привилегии и права, които си запазва Дирекцията за електрифицирането на Северна България, ще трѣбва да се дадатъ права и на общинитѣ или на други формации, като кредитни кооперации и о. о. дружества, които биха се нагърбили по частенъ редъ да електрифициратъ едно село. И забележете, г-да, всички градове въ Северна България сѣ електрифицирани, не сѣ електрифицирани само селата и за тѣхъ става въпросъ. Тия села едва ли ще бѣде въ състояние дирекцията да ги електрифицира въ скоро време по причинитѣ, които изложихъ преди малко. Ето защо чл. 8 ще трѣбва да се допълни и за тия общини, които желаятъ по собственъ починъ да се електрифициратъ, съ което ще улеснятъ Дирекцията за електрифици-

рането на Северна България. Съ това ще се избѣгне една аномалия, ако утре Дирекцията електрифицира едно село съ материали, внесени по безмитен начин, и се електрифицира друго село, което не попада подъ този чл. 8, по частенъ начинъ. Въ втория случай ще имаме електрическа енергия по-скапа, поради това, че предприятието ще трѣбва да се рентири и амортизира. Такива аномалии, г-да народни представители, съществуватъ и сега съ електрическитѣ предприятия въ Северна България. Така, напримеръ, имаме водни синдикати въ Северна България, които движатъ своитѣ генератори не съ вода — поради липса на вода — а съ дизелови мотори и получаватъ, по силата на закона за електрификацията на България, безмитенъ и безакцизенъ газолъ. Но има водни централи, има и дизелови централи, които принадлежатъ на кооперации или на о. о. дружества, или на популарни банки, които плащатъ мито и акцизъ на газбола поради това, че не сѫ водни синдикати, и поради това не може да имъ се дадатъ привилегии. Тая аномалия се търпи и днесъ, но тя не трѣбва да съществува въ бъдеще, ако искаме да приложимъ справедливо този законъ.

Г-да народни представители! Понеже г-нъ председателъ ни предупреди да бъдемъ кратки, затова нѣма да се спра на въпроса за отношението на дирекцията къмъ съществуващитѣ централи — една много важна материя, единъ много важенъ и същественъ въпросъ, който азъ ще имамъ възможностъ да разгледамъ въ комисията по Министерството на благоустройството, като ще искамъ тамъ да се дадатъ известни освѣтления и да се направятъ известни подобрения, които ще се отразятъ много добре върху народното стопанство въ Северна България.

Сега ще се спра накратко на управлението на дирекцията. Така както е изложено въ чл. 19 отъ законопроекта управлението на дирекцията се състои отъ управителенъ съветъ съ председателъ — министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството и членове: главниятъ директоръ на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, директорътъ на Дирекцията за електрификацията на Северна България, юрисконсултътъ на Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, единъ електроинженеръ, по единъ представителъ на Инженерно-архитектната камара и Съюза на българскитѣ инженери и архитекти — електроинженери, представителъ на общественитѣ електропроизводителни предприятия, представителъ на Министерството на търговията, промишлеността и труда и представителъ на Министерството на земедѣлието. Въ този управителенъ съветъ, г-да, на Дирекцията за електрификация на Северна България азъ не виждамъ Северна България. Азъ не виждамъ въ този съветъ кой ще представлява Северна България. Това е единъ управителенъ съветъ много голѣмъ и много тежъкъ, който, по моятъ скромна преценка — понеже съмъ врѣлъ въ тия управителни съвети на едно подобно предприятие, което е една малка форма на това, което се тържи — нѣма оная гъвкавост, каквато трѣбва да притежава, покрай другитѣ качества, търговски, дори спекулативни, за да се справя ежедневно съ въпроситѣ, които ще никнатъ при прилагането на този законъ.

И първото нѣщо, което виждамъ, е, че Северна България липсва въ този управителенъ съветъ. Седалището му е посочено въ Плевенъ. Приемаме това. Но на управителния съветъ, струва ми се, че мѣстото му не е въ София. Това едно. Второ, въ чл. 6 отъ закона за електрификацията на България се казва, че „електрификацията на селата се урежда, ръководи и контролира отъ Министерството на съобщенията“. Азъ мисля, че министърътъ на общественитѣ сгради не бива да участва въ този управителенъ съветъ по простата причина, че той не носи отговорностъ за тия работи. Не може задъ неговото положение да се скриятъ грѣшкитѣ на управителния съветъ. Министърътъ трѣбва да стои настрана, за да контролира дѣлата на този управителенъ съветъ. Той е политическо лице, което отговаря за своитѣ дѣла предъ Парламента, и не бива него да го мѣсимъ въ едно техникостопанско и търговско предприятие, където могатъ често пѣти да се допускатъ и грѣшки и да се вършатъ нѣкои работи, които не сѫ въ реда на нѣщата, и следъ това да ги хвърлимъ като вина на министъра. Затуй, по моя преценка, министърътъ ще трѣбва да бѣде настрана отъ този управителенъ съветъ, за да може да контролира дѣлата му.

По-натѣтъкъ. Като знай каква главолонна работа има главниятъ директоръ на благоустройството, като знай, че колкото пѣти съмъ ходилъ въ министерството за нѣкои справки, едва мога да го намѣря свободенъ, мене ми се струва, че ние не трѣбва да го ангажираме въ едно предприятие, въ една автономна дирекция и по този начинъ

да го лишаваме отъ възможността да изпълнява своитѣ прѣки задачи, като главенъ директоръ на Министерството на благоустройството. Това е една самостоятелна, автономна дирекция, която има строго опредѣлена задача, да електрифицира Северна България. Той трѣбва да бѣде освободенъ отъ участие въ тая дирекция, защото това ще прѣчи на неговата служба въ Министерството на благоустройството.

Предвижда се да участва въ управителния съветъ и юрисконсултътъ на Министерството на благоустройството. Азъ не зная защо той трѣбва да участва въ този управителенъ съветъ, когато може да бѣде използванъ като специалистъ, както е казано по-долу, че управителниятъ съветъ използвава специалисти, техници и т. н. Нѣма защо и той да участва въ този съветъ.

И най-после, не намирамъ, че е съвмѣстимо директорътъ на електрификацията да бѣде същевременно и членъ на управителния съветъ на това предприятие. Такова нѣщо азъ не съмъ виждалъ — може да го има нѣкъде, но азъ не го зная — директорътъ на едно предприятие същевременно да бѣде и членъ на управителния съветъ. Директорътъ ще управлява предприятието, съгласно решенията и препорѣжитъ на управителния съветъ, той ще дава отчетъ предъ този управителенъ съветъ, той ще дава своитѣ планове, нему ще се даватъ препорѣжки, той ще се отчита за своята работа. Той не трѣбва същевременно да бѣде и членъ на управителния съветъ, защото ще липсва контролната функция и творческата функция на този управителенъ съветъ, когато директорътъ участва въ него. Затова азъ мисля, че директорътъ ще трѣбва да бѣде изключенъ отъ управителния съветъ, за да може да изпълнява по-добре и по-правилно своитѣ функции като директоръ на едно предприятие, който ще има да се справя съ много тежки и сериозни задачи въ своята дейностъ.

Най-сетне азъ бихъ попиталъ, въ управителния съветъ на това предприятие, което ще засегне интереситѣ на десетки индустрии, на десетки занаятчийски работилници, на десетки хиляди консуматори, има ли представители на тѣзи съсловия? Нѣма ги. И затова азъ ще моля васъ и г-на министъра да се съгласите при разглеждането на законопроекта въ комисията да се вмъкнатъ въ управителния съветъ представители на тѣзи съсловия отъ Северна България. Индустриалцитѣ си иматъ организация и могатъ да бѣдатъ представени; занаятчийцитѣ също иматъ организация, ще бѣдатъ представени; консуматоритѣ — а това сѫ градоветѣ и селата — могатъ да бѣдатъ представени репрезентивно отъ своитѣ кметове или отъ своитѣ организации. По този начинъ ще се внесе хармония въ този управителенъ съветъ и ще се избѣгнатъ критикитѣ, които често пѣти ние неоснователно повдигаме върху обществото противъ решенията и задачитѣ на единъ управителенъ съветъ. За да нѣма тия критики и за да нѣма недоволства, че управителниятъ съветъ е действувалъ за тоя или за оня градъ, за това или онова населено мѣсто по лични съображения или връзки, поради влияния отъ странични лица, въ него трѣбва да бѣдатъ представени тия съсловия съ съответнитѣ представители, за да бѣдатъ полезни както на самото предприятие, така и на народа, който тѣ представляватъ.

Спрѣхъ повечекото вашето внимание върху този въпросъ, тъй като той е отъ съществено значение. Управителниятъ съветъ — това е алфата и омегата на този законопроектъ. Имаме ли добро, правилно сложено управително тѣло, ще имаме резултати, ще имаме дейностъ, ще имаме напредѣкъ. Нѣмаме ли правилно сложено управително тѣло, добре нагледено да се справя съ тежкитѣ задачи, които му предстоятъ, ние ще имаме едно бюрократично учреждение, което ще се занимава само съ преписки, само съ спорове, а електрификация нѣма да имаме. Ето защо азъ моля да се взематъ подъ внимание тия критики, които правя, и да се възприематъ препорѣжитѣ, които давамъ, защото съмъ ги изпиталъ върху собствения си грѣбъ, като е трѣбвало въ продължение на 10 години да се справямъ съ задачитѣ, които ежедневно никнѣха въ управлението на една такава централа.

Накрая, г-да народни представители, азъ заявявамъ, че ще гласувамъ тоя законопроектъ съ радостъ, защото той е отзвукъ на една нужда, която отдавна трѣбваше да бѣде задоволена. Ще го гласувамъ, защото той иде, чрезъ своитѣ нови далекопроводи и чрезъ новитѣ силопроизводни централи, които ще се построятъ въ Северна България, да занесе това благо — електричеството — до последната селска хижа; да направи всѣки оборъ и всѣка къщичка да свѣтнатъ съ електричество, да проникне това електричество въ всѣка машинка, въ всѣка работилница, въ всѣка

индустрия, за да може по този начин чрез евтина енергия да се повдигне благосъстоянието и на Северна България, която е също част от нашето отечество и към която ние тук ще трябва да проявяваме същия грижи, които държавата така щедро е проявила към Южна България. (Ръкоплъскания)

Председател Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Схващайки вашето предваканионно и предвеликденско настроение, азъ ще приключа заседанието. (Ръкоплъскания)

Моля ви да се съгласите, идното заседание да стане на 1 май, 15 ч. след обѣдъ. Които съгласни съ това мое предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще опредѣлимъ дневния редъ. Въ съгласие съ правителството, председателството предлага следния дневенъ редъ:

1. Докладъ на бюджетарната комисия по бюджето-проектитъ за разходи за 1940 бюджетна година: а) на Върховната и областнитъ смѣтни палати; б) на Върховното правителство.

2. Второ четене на законопроекта за осигуряване снабдяването и регулиране на ценитъ.

Първо четене на законопроектитъ.

3. За учредяване дирекция за електрификация на Северна България. Продължение на разискванията.

4. За застроаване на държавното мѣсто кварталъ № 472, въ София, отъ Главната дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ.

5. За допълнение закона за уредба и управление на българскитъ държавни желѣзници и пристанища.

6. Одобрене решенията на прѣшетарната комисия.

Които приематъ този дневенъ редъ за заседанието на 1 май моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Става правъ) Г-да народни представители! Отъ името на бюрото азъ ви благодаря за вашитъ старания, за вашитъ грижи, за вашия трудъ по приемането на всички ония

закони, които бѣха поставени на разглеждане отъ откриванто на сесията до днесъ. Вие показате едно трудолюбие, което трѣбва да се подчертае, както и примирение и спокойствие въ работата на Народното събрание — качества които правятъ честь на всички народни представители.

Позволявамъ си, макаръ и прежлевременно, отъ името на бюрото да ви честитя Възкресение Христово и да ви пожелаю здраве и благополучие за васъ лично и за вашитъ семейства. Надѣвамъ се, че като се върнете, ще бъдете освежени, ободрени и съ по-големо спокойствие, за да можемъ въ сѣщия темъ да продължимъ нашата работа и да я завършимъ въ най-скоро време. (Ръкоплъскания)

Има думата г-нъ министър-председателъ.

Министър-председателъ Богданъ Филвъ: (Посрещанъ съ ръкоплъскания) Г-да народни представители! Отъ името на правителството азъ също така ви благодаря за дейността, която проявихте досега въ Народното събрание, изгласена въ приемането на редица законопроекти, както и въ приемането на частъ отъ бюджетитъ на държавата.

Азъ ви пожелавамъ също така приятно прекарване на празниците, презъ които вие сигурно ще имате възможност да възмете наново въ допиръ съ вашитъ избиратели, да видите по какъвъ начинъ се е отразила досегашната законодателна дейностъ върху тѣхъ и да почерпите поука за по-нататъшната ваша дейностъ.

Надѣвамъ се, че следъ празниците вие ще продължите съ още по-големо усърдие вашата работа въ Народното събрание.

Пожелавамъ ви още единъ пътъ отъ името на правителството приятно прекарване на празниците. (Ръкоплъскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Добъръ пътъ!

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 12 ч. 20 м.)

Председателъ: **НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ**

Секретари: **АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ**
ГЕОРГИ МИХАЙЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**